

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Σίνα 4, 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ, Τηλ.: 26510 -74000 ΦΑΞ: 26510 -79286

Διαβάζεται από 2.000 οικογένειες Ζαγορίσιων στην Ελλάδα και σ' όλον τον κόσμο

ΕΤΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 392

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

2011

ΚΩΔΙΚΟΣ 2571

ΤΙ ΓΙΝΕΤΑΙ ΜΕ ΤΟ ΠΑΡΚΟ ΒΟΡΕΙΑΣ ΠΙΝΔΟΥ;

Το Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου, αφού για χρόνια πέρασε από σαράντα κύματα (λόγω της στενοκεφαλιάς και των ακατανόητων αντιδράσεων κάποιων), ώσπου να επιτευχθεί η ίδρυσή του, θρέφοντας έτσι πολλές ελπίδες και προσδοκίες για μια σωστή και αειφόρο ανάπτυξη της περιοχής και με σεβασμό στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον, σήμερα με ανησυχία πολλοί διαπιστώνουν συμπτώματα μιας προϊούσης παράλυσης στη λειτουργία του.

Τις τελευταίες μέρες τον κώδωνα του κινδύνου κρούουν με δηλώσεις τους, τόσο ο συντονιστής του Φορέα διαχείρισης του Πάρκου κ. Βάκας, όσο και ο βουλευτής και πρώην υφυπουργός κ. Σταύρος Καλογιάννης, χαρακτηρίζοντας **τραγική** την κατάσταση. Με τον πρόεδρό του (τον... τέταρτο κατά σειρά) παραιτηθέντα από τριμήνου, χωρίς να είναι γνωστό αν τελικά έγινε δεκτή η παραίτησή του.

Με το προσωπικό του Φορέα Διαχείρισης απλήρωτο κάπου έναν ολόκληρο χρόνο (τελικά πληροφορίες λένε πως επιτέλους εκταμιεύτηκε το ήδη από καιρό εγκεκριμένο απαιτούμενο ποσό), με τα αυτοκίνητα

φύλαξης του Πάρκου αραγμένα, λόγω έλλειψης χρημάτων για την αγορά πετρελαίου.

Η Ι.Λ.Ε.Ζ. και το περιοδικό «Το Ζαγόρι μας», θερμοί υποστηρικτές από χρόνια τώρα της ίδρυσης του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου, εκφράζουν τη δικαιολογημένη αγωνία τους για την πορεία και την τύχη του Πάρκου. Μια πορεία από

την οποία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η ενδεχόμενη ανάπτυξη μιας περιοχής σαν το Ζαγόρι.

Πριν πέντε χρόνια, (αρχές του 2006), εκφράζαμε τη χαρά μας για την ίδρυση του Πάρκου με τίτλο στο πρωτοσέλιδο στο τεύχος του μήνα αυτού «ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ΞΕΚΙΝΑΕΙ», καταλήγοντας έτσι «το εγχείρημα της σωστής πορείας και

λειτουργίας του Πάρκου δεν είναι από τα εύκολα. Θα χρειαστεί πολύ δουλειά και μεγάλη προσπάθεια και προπάντων θα χρειαστούν σωστοί άνθρωποι με γνώση, μακριά από προσωπικές ή άλλου είδους σκοπιμότητες και επιδιώξεις, αλλά και με τις απαραίτητες ευαισθησίες για ένα χώρο σαν αυτό που εντάσσεται στο Πάρκο κι ακόμα αγαστή συνεργασία με όλους τους φορείς της περιοχής».

Δυστυχώς δεν ξέρουμε τι απ' όλα αυτά που χρειαζόταν έλειψε. Πάντως μέχρι σήμερα η όλη υπόθεση και η πορεία του Πάρκου καρκινοβατεί αδικαιολόγητα, με κόστος για το Ζαγόρι.

Στο Δήμαρχο και το Δημοτικό συμβούλιο, του ενδιαίτου πια Δήμου μας, θερμή η παράκληση, το Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου, (μαζί με το νεοϊδρυθέν Γεωπάρκο), ας αποτελέσει το κυρίαρχο και συνεχές μέλημά τους, γιατί μέσα από την απρόσκοπτη λειτουργία του Πάρκου μπορούν να διορθωθούν πολλά στραβά που έγιναν μέχρι σήμερα και ν' ανοίξουν καινούργιοι δρόμοι για το αύριο και την επιβίωση το Ζαγοριού.

Το Δ.Σ. Ι.Λ.Ε.Ζ.

Χρονογράφημα**Ο Φλεβάρης κι αν... φλεβίσει...****Σταύρου Συκιώτη**

«...ήντα και ...όντα». Ουδεμία συσχέτιση μπορεί να γίνει στα σημερινά φαινόμενα, μ' εκείνα πριν από μερικές δεκαετίες, πολύ περισσότερο, σε δεκαετίες πριν από τον δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο.

Τότε, οι χειμώνες άρχιζαν από το Φθινόπωρο (ας θυμη-

είχα καταγράψει ανοιξιάτικες εικόνες του μήνα Γενάρη, με ανθισμένες αμυγδαλιές, λεμονιές κλπ. Μάλιστα, ο Τύπος είχε παρουσιάσει εντυπωσιακά φαινόμενα ανοιξιάτικης παρουσίας στην περιοχή Λάρισας και λοιπής Θεσσαλίας. Στα μέσα Γενάρη, φέτος, απο-

αυτά που έχει ένας άνθρωπος που βρίσκεται, κατά κάποιο τρόπο, ανάμεσα σε δύο αντιτιθέμενους ή αντιμαχόμενους ανθρώπους ή καταστάσεις. Δηλαδή, όπως λέμε, «**τίνος να φκιάξει και τίνος να χαλάσει**». Έτσι κι ο Φλεβάρης. Να συνεχίσει τη συμπεριφορά κα τα τερτίπια του χειμώνα ή να κλείσει το ματάκι και να καλοπιάσει την ανυπόμονη Άνοιξη, που αδημονεί να δει ανθοστόλιστη τη Φύση και να χαρεί των πουλιών τα ερωτικά τιτιβίσματα; Δύσκολο το πρόβλημα, αγκαθωτό...

Ωστόσο, στην προκειμένη περίπτωση, δεν έχει τον πρώτο λόγο η λογική και ο ορθολογισμός, αλλά η παρορμητικότητα της κάθε στιγμής. Και με τη μία πλευρά και με την άλλη. Και με το χειμώνα ο Φλεβάρης και με την άνοιξη, ώσπου να τελειώσουν οι μέρες του. Το κακό ριζικό του ξεκινάει από τη Ρωμαϊκή εποχή. Από τότε, ο Ρωμαίοι τον θεωρούσαν δυσσώονο, με αποτέλεσμα στον καθορισμό του ετήσιου ημερολογίου του έδωσαν μικρότερη διάρκεια δηλ. 28 μέρες και 29 στα δίσεκτα (που διαιρούντα επακριβώς με το 4) έτη, κάτι που διατηρήθηκε και στα σύγχρονα ημερολόγια (Γρηγοριανό).

Μ' αυτή, κάπως, την εκτίμηση ο Φλεβάρης κι όταν ήταν άγρια χειμωνιάτικος, παλιά, είχε κάποια διαλείμματα ύφεσης με ανοιξιάτικες πνοές, που οδήγησαν τους ανθρώπους της εποχής να διαμορφώσουν παροιμιακά τη φράση: «**Ο Φλεβάρης κι αν φλεβίσει, καλοκαίρι θα μυρίσει**».

Νομοτελειακά, άλλωστε, όπως και να συμπεριφερθεί ο Φλεβάρης, θα τον διαδεχτεί δειλά-δειλά η ομορφοκοπελιά της Φύσης, η Άνοιξη. Κι' όπως εξελίσσονται τα καιρικά φαινόμενα σύμφωνα με όσα παραπάνω διατυπώσαμε σίγουρα στο Μαρτιάτικο φύλλο του «Ζαγοριού μας» θα γράψουμε γι' αυτήν, για να την καλωσορίσουμε.

Νομοτελειακά, άλλωστε, όπως και να συμπεριφερθεί ο Φλεβάρης, θα τον διαδεχτεί δειλά-δειλά η ομορφοκοπελιά της Φύσης, η Άνοιξη. Κι' όπως εξελίσσονται τα καιρικά φαινόμενα σύμφωνα με όσα παραπάνω διατυπώσαμε σίγουρα στο Μαρτιάτικο φύλλο του «Ζαγοριού μας» θα γράψουμε γι' αυτήν, για να την καλωσορίσουμε.

Ο Φλεβάρης, στον οποίο αναφερόμαστε, είναι περίπτωση ανάμεσα χειμώνα και άνοιξης. Θα 'λεγε κανείς πως έχει τα ίδια προβλήματα συμπεριφοράς και ψυχολογίας, με

Προσωποποίηση του Φεβρουαρίου, ψηφιδωτό σε παλαιοχριστιανικό κτήριο στη Θήβα, αρχές δου αι. μ.Χ. Η νεανική μορφή συνοδεύεται από τα σύμβολα του μήνα: καλάμια και αγριόπαπιες

(Φωτ. Π. Ατζανά).

θούμε τις καιρικές συνθήκες του πολέμου του '40 και του Αλβανικού μετώπου) και παρατείνονταν μέχρι και αρχές Απρίλη. Οι παλιότεροι χαρακτηρισμοί του Μάρτη, «γδάρτη και παλουκοκάφτη κλπ.» λένε πολλά. Φυσικά, ανάλογα φαινόμενα υπήρχαν και για το Καλοκαίρι, αλλά ήταν προσπεράσιμα. Ο χειμώνας μας απασχολεί περισσότερο επειδή δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στη ζωή μας και την καθημερινότητά μας.

Βιωματική, λοιπόν, η σύγκριση των ηλικιωμένων ανθρώπων για τους χειμώνες του «τότε» και τους τωρινούς ανοιξιάτικους. Στο φύλλο Νο 268/ Φ/ριος 2009 του «Ζαγοριού μας», όντας στην Αθήνα,

Πρώτη του Φλεβάρη σή-μερα, που γράφω το κείμενό μου. Με τον αποχαιρετισμό του Γενάρη, δικαιοματικά τον αντικατέστησε και άρχισε να παρακολουθεί την καθημερινότητά μας. Μάλιστα, χαρωπά κι αισιόδοξα. Ύστερα από την ταλαιπωρία του Γενάρη, στο τελευταίο του δεκαήμερο, με τα ψιλοβρόχια του, τις χαμηλές θερμοκρασίες, τις χιονοπτώσεις στις βουνοκορφές της Τύμφης (Παπιγκινό) και του Στούρου και κάποια λιγοστά χιονάκια φευγαλέα, στα χωριά μας.

Σήμερα ο Φλεβάρης, διαψεύδοντας όλες τις κακόφημες, σε βάρος του κακοκαλιές των ανθρώπων (κουτσοφλέβαρος, μικρομήνας κλπ.) πλημμυρίζει όλη την κοιλάδα του Ζαγοριού Βοϊδομάτη, με το φωτεινό, έντονο φως του ήλιου, που σ' ένα καταγάλανο ουρανό, κατευθύνει το άρμα του προς τη Δύση, σε πείσμα των μικρόψυχων σύννεφων, όλων των μορφών, που μας έκοβαν τη λαμπράδα του και τη ζεστασιά του και ψυχοπλάκωναν την ψυχή του, στη μεγαλύτερη διάρκεια του Γενάρη.

Αναμφίβολα, είναι δεδομένο κι αντιληπτό πως οι καιρικές συνθήκες και τα φαινόμενά τους έχουν αλλάξει πορεία: εκδηλώσεις και παρουσία στο κυκλογύρισμα του ετήσιου χρόνου, εδώ και πολλά χρόνια, τελευταία. Σίγουρα, και τα καιρικά φαινόμενα έχουν κι αυτά τον κύκλο τους, μέσα στο δικό τους χρονικό μήκος. Τα πάντα, μέσα στη ζωή, έχουν το δικό τους νομοτελειακό κύκλο. «**Τα πάντα ρει**» η ακατάλυτη ρήση του αρχαίου Έλληνα φιλόσοφου **Ηράκλειτου**.

Ευκαιριακά, θα υπογραμμίσω στο κείμενό μου τούτο πως, το φαινόμενο που αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο, είναι αντιληπτό και συνειδητοποιούμενο από τους επιζώντες ανθρώπους μιας κάποιας ηλικίας των

Ένας άγνωστος Μπιζανομάχος

Δημήτριος Παπαδήμος ή Χρίστου ή Χριστοδούλου ή Μητσιαδής, γνωστός με το όνομα Μήτσης¹ (1840-1926)

ΑΕ/κούς οι οποίοι είχαν πρόσφατα συλληφθεί αιχμάλωτοι από τα Ελληνικά Στρατεύματα. Διέταξε να τους φέρουν στο Στρατηγείο και να τους δώσουν μεγάλη μερίδα φαγητού. Τους έδωσε αυτοπροσώπως οδηγίες για να μεταφέρουν το μήνυμα στον ΕΣΑΤ ΠΑΣΑ. Οι δύο Τούρκοι πέρασαν με λευκή σημαία τις γραμμές αμύνης των Τούρκων και μετέφεραν το γραπτό μήνυμα στον Τούρκο Αρχιστράτηγο ΕΣΑΤ ΠΑΣΑ, ο οποίος διέταξε να μη εκτελεσθεί ο ΣΠΥΡΙΔΩΝΑΣ. Σύμφωνα με τις διηγήσεις του ΓΡΗΓΟΡΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, οι δύο Τούρκοι ΑΕ/κοί μετά την είσοδο του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ στα ΓΙΑΝΝΕΝΑ και την άνευ όρων παράδοση των τουρκικών στρατευμάτων, εξήτησαν να καταταγούν στον Ελληνικό Στρατό. Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ έδεχθη την αίτησή των με την προϋπόθεση να γίνουν χριστιανοί. Αυτό το δέχτηκαν και τους εβάπτισε ο Μητροπολίτης

ΣΠΥΡΙΔΩΝ.

Συνεχίζοντας την διήγηση ο ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, είπε ότι ο Παπαθανάσης που ήταν παπάς το μικρού Παπίγκου, μετά την ορκομοσία του Μήτση εις την Αγίαν Τράπεζαν της Εκκλησίας

Ιωάννης Γ. Παπαϊωάννου

των Ταξιαρχών, παρουσία του ΓΡΗΓΟΡΗ ΣΤΑΡΑ, υποσχέθη ότι θα βάλει ένα σφαχτό στο φούρνο όταν γυρίσει ο Μήτσης με πέρα ως πέρα επιτυχία στην αποστολή του. Μετά την επιστροφή του Μήτση ήλθε στο ΠΑΠΙΓΚΟ από τα ΓΙΑΝΝΕΝΑ Ο ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΟΣ, ο ΚΑΤΗΣ όπως τον λέγανε, ο οποίος έφερε τη χαρμόσυνη είδηση ότι δεν θα εκτελεσθεί ο Μητροπολίτης ΣΠΥΡΙΔΩΝ πρέπει να σημειώσω ότι ο ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΟΣ² είχε μεγάλη φιλία με τον ΣΠΥΡΙΔΩΝΑ και αποτελούσε το σύνδεσμο μεταξύ αυτού και

Δημήτριος Παπαδήμος (1840-1926) ή Χρίστου ή Χριστοδούλου, το οποίο επώνυμο τελικά μετέτρεψε σε Μητσιαδής. Κατάγονταν από το χωριό Βλαχώρι Παραμυθιάς. Ήρθε ως τσομπάνος στο Παπίγκο. Από τον πρώτο του γάμο (το σπίτι της πρώτης του γυναίκας βρισκόταν κάτω από το σπίτι του Μητσιαδής και σήμερα δεν υπάρχει πια) απέκτησε μια κόρη, την Αγγελική σύζυγο κατόπιν Γεωργίου Ζαλόγγου και από τον δεύτερο γάμο του με την θυγατέρα του Καλημεριάδη (που το σπίτι του ήταν το σπίτι του Μητσιαδής) απέκτησε έναν γιο, τον Αγησίλαο Μητσιαδής. Ο Καλημεριάδης είναι αυτός που ανακαίνισε την Παλιουρή, όπως φαίνεται και από την υπέρθυρη εσωτερική επιγραφή. (Τις πληροφορίες αυτές και την φωτογραφία μου τις έδωσε ο Δημ. Μητσιαδής (Μητσστάκης), εγγονός του Παπαδήμου).

(Από το βιβλίο μου «ΤΟ ΠΑΠΙΓΚΟ» τόμ. Β').

των ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ. Όταν βεβαιώθηκε ο Παπαθανάσης³ ότι η αποστολή του ΜΗΤΣΗ επέτυχε πέρα ως πέρα, τήρησε την υπόσχεσή του και οργάνωσε ένα συμόσιο με πολλούς καλεσμένους. Θα αναφέρω λίγα ονόματα που θυμάμαι και ζητώ συγγνώμη γι' αυτό. Πρώτον αναφέρω τον ΓΡΗΓΟΡΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ και στη συνέχεια τον ΜΗΤΣΗ, τον ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΟ, τον αδελφό του ΓΚΟΓΚΟ από τη Γορίτσα, τώρα τη λένε Καλλιθέα και τον ΓΡΗΓΟΡΗ ΣΤΑΡΑ...⁴.

Έτσι κάπως συμπληρώνεται η και εξ ολοκλήρου, γράφεται η Ιστορία και από τους απλούς και αγραμμάτου πολλές φορές ανθρώπους, που μέσα τους κρατούν άσβεστα τα Ελληνοχριστιανικά ιδανικά τους και αμείωτη την παλικαριά τους, όπως ο Μήτσης.

Σ' αυτόν του Μπιζανομάχου Μήτση, με το γραπτό μου τούτο, ανάβω ένα κεράκι στη μνήμη του!

1. Βλ. στο υπό έκδοσι βιβλίο μου «ΤΟ ΠΑΠΙΓΚΟ, Ιστορία των οικογενειών, τομ. Γ'»

i) Αριθ. 169, Απογραφή 1861, Μικρό Παπίγκο

ii) Αριθ. 92, Απογραφή 1900, Μικρό Παπίγκο

iii) Αριθ. 8, Απογραφή 1906, Μικρό Παπίγκο

2. Βλ. ενθ. αν. βιβλίο «ΤΟ ΠΑΠΙΓΚΟ, Ιστορία των οικογενειών», τομ. Γ'

i) Αριθ. 197, Απογραφή 1861, Μικρό Παπίγκο

ii) Αριθ. 197, Απογραφή 1900, Μικρό Παπίγκο

iii) Αριθ. 381 Απογραφή 1906, Μικρό Παπίγκο

3. Βλ. ενθ. αν.

i) Αριθ. 239, Απογραφή 1861, Μικρό Παπίγκο

ii) Αριθ. 229, Απογραφή 1900, Μικρό Παπίγκο

iii) Αριθ. 102, Απογραφή 1906, Μικρό Παπίγκο

4. Βλ. ενθ. αν.

i) Αριθ. 219, Απογραφή 1861, Μικρό Παπίγκο

ii) Αριθ. 117, Απογραφή 1900, Μικρό Παπίγκο

iii) Αριθ. 741 Απογραφή 1906, Μικρό Παπίγκο

Σημειώσεις. Αλήθεια, τότε θα γίνει αντιληπτό από ημάς τους Παπιγγινούς, ότι η έκδοσις του ανωτέρω βιβλίου θα φέρει στο φως πάρα πολλά ιστορικά στοιχεία των οικογενειών μας, από το 1750 μέχρι σήμερα, αφού εύκολα μπορεί να εξευρεθεί χορηγός, φυσικά ο συγγραφέας χαρίζει την αμοιβή του στους χωριανούς τους.

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ

**Των Τριών Ιεραρχών τη γιορτή
ας γιορτάσουμε αδέρφια και πάλι,
στην πατρίδα μας είναι αυτή
των γραμμάτων ημέρα μεγάλη.**

Με τους στίχους αυτού του σχολικού τραγουδιού, που το τραγουδούσαμε τη μέρα των Τριών Ιεραρχών, στη Βελλά, και με το τροπάριο και το Απολυτίκιο των Τριών Ιεραρχών «Τους τρεις μεγίστους φωστήρας της Τρισηλίου Θεότητας» θα αρχίσω σήμερα να γράφω πως γιόρταζαν στα παλιά χρόνια, τους «Τρεις Ιεράρχες».

Αφορμή και πάλι πήρα από τις διηγήσεις της Θάλειας και της Ασπασίας και άλλων χωριανών μου που ζήσαν εκείνα τα χρόνια και ζουν μέχρι σήμερα.

Σήμερα όπως όλες οι εκδηλώσεις, έχει χάσει κι αυτή το χαρακτήρα τους και τη σημασία τους.

Γίνεται μια γιορτή καθαρά τυπική, μια λειτουργία στην εκκλησία των πόλεων και ένα μνημόσυνο λίγων λεπτών χωρίς νόημα. Στο χωριό μας ούτε καν λειτουργία γίνεται.

Εκείνη την εποχή η γιορτή των Τριών Ιεραρχών είχε διπλή σημασία, ήταν θρησκευτική γιορτή και παράλληλα, κρυφά βέβαια, εθνική.

Έδινε την ευκαιρία στους κατοίκους του χωριού μας και γενικά του Ζαγορίου, μαζί με την τόνωση του θρησκευτικού συναισθήματος να καλλιεργήσουν και την αγάπη για την πατρίδα, και τούτο είχε μεγάλη σημασία, αφού την εποχή εκείνη ο τόπος μας βρισκόταν ακόμη υπό Τουρκική κυριαρχία μέχρι το 1913.

Πώς γιόρταζαν τους Τρεις Ιεράρχες.

Το πρωί στις τριάντα του Γενάρη γινόταν πανηγυρική λειτουργία και λάβαιναν μέρος όλοι οι κάτοικοι του χωριού. Ήταν μέρα αργίας για όλους, ακόμα και ο τοσμπάνος δεν έβγαζε τα γίδια. Γέμιζε η εκκλησιά έβλεπες από μανάδες με τα παιδιά τους μέχρι τις γριούλες και τους γέρους με τα μαστούνια τους.

Τα παιδιά του σχολείου ντυμένα τα καλά τους ρούχα, και πολλά στον κόρφο τους κρύβαν Ελληνικές σημαίες, όταν όμως έγινε ελληνικό μπροστά κυμάτιζε ελεύθερα η γαλανόλευκη, και τις σημαίες τα παιδιά δε χρειαζόταν πια να τις κρύβουν στον κόρφο τους.

Όλοι λοιπόν με τάξη στην εκκλησία, αριστερά τα κορίτσια δεξιά τα αγόρια.

Οι δάσκαλοι ήταν αυστηροί εκείνες τις στιγμές. Όλοι να παρακολουθούν, κανείς να μη μιλά.

Μετά όταν γυρίζαμε στο σχολείο ο δάσκαλος μας έβαζε να του πούμε πώς έγινε η γιορτή, τι καταλάβαμε και αν δεν ξέραμε μας έκανε παρατηρήσεις.

Σε μια μέρα της εκκλησίας οι άρχοντες του χωριού, σε ξεχωριστά στασίδια.

Οι Κокκοραίοι, οι Πλακιδάιοι, οι Κουτουζήδες και όσοι είχαν κάτι να προσφέρουν για την εκκλησία και το χωριό.

Οι ευεργέτες του χωριού ήταν όλοι εκεί: Πλακιδάιοι, Στρουμπαίοι, Κουτουζήδες ακόμη και πιο φτωχοί, όπως οι Σβωλαίοι, ο Παπαγιώργης η γιαγιά Γκαρίνο και τόσοι άλλοι—που πριν φύγουν από τη ζωή— αφήναν το χωραφάκι τους ή λίγα χρήματα που είχαν για την εκκλησία, το σχολείο, το χωριό γενικά.

— Ποιος φέτος θα βοηθήσει την εκκλησιά, το σχολείο, το χωριό, έλεγε ο επίτροπος της εκκλησίας, που ήταν από τα πιο σεβαστά πρόσωπα και ο καθένας πλειοδοτούσε σε καλοσύνη.

— Εγώ θα δώσω δέκα λίρες για τα φτωχά κορίτσια έλεγε ο άρχοντας ο Πλακιδάς.

— Εγώ για να γίνει καινούριο σχολείο δίνω το οικόπεδο του σπιτιού μου και λίγα χρήματα που έχω, έλεγε ο Στέφανος ο Κουτούζης.

Εγώ το σπíti μου για το σχολείο ο Παπαγιώργης.

Εγώ θα δώσω το χωραφάκι μου, μετά το θάνατό μου για την εκκλησιά έλεγε η γιαγιά Γκαρίνο.

Όλοι δάκρυζαν στο άκουσμα και σ' όλους γινόταν παράδειγμα για μίμηση.

Ας είναι αιωνία η μνήμη τους.

Όταν τελείωνε η λειτουργία γινόταν μνημόσυνο για τους απ' αιώνο αποβιώσαντες Κουκουλιώτες και ξεχωριστά για τους ευεργέτες και δωρητές.

Στο μέσον της εκκλησίας ήταν ένα κενοτάφιο, πάνω ένα στεφάνι με λίγα λουλούδια και ένας πίνακας με τα ονόματα των νεκρών ευεργετών.

Ο επίτροπος στη συνέχεια διάβαζε από μια κατάσταση τα ονόματα των ευεργετών και λαοσθέντων που ζούσαν ακόμη και τις προσφορές τους. Με πόση συγκίνηση ακούγαμε τα ονόματά των.

Τους ευεργέτες του λέγαμε στο χωριό και λαοσθέντες και την ευεργεσία τους λάσα, δεν γνωρίζω από πού προέρχεται η λέξη λάσα και λασσοθέντες.

Μετά το μνημόσυνο όλο το χωριό μαζεύονταν στο σχολείο.

Εκεί θα γινόταν η σχολική γιορτή.

Όπως είπα και στη Θεία Λειτουργία, και στο μνημόσυνο ήταν κι εδώ όλο το χωριό και οι άρχοντες και οι ευεργέτες. Όλοι, όλοι. Κανείς δεν έλειπε.

Μετά τα τροπάρια τα παιδιά λέγαν τραγούδια θρησκευτικά και εθνικά.

Είπα στην αρχή ότι μέσα από τη γιορτή περνούσαν και εθνικά μηνύματα.

Λέγαν και ποιήματα παίζουν και σκετσάκια θρησκευτικού και εθνικού περιεχομένου. Φεύγοντας ο κόσμος, έμεναν στο σχολείο οι άρχοντες, οι επίτροποι και οι ευεργέτες και κουβέντιαζαν μεταξύ των για τα προβλήματα του σχολείου και του χωριού και πώς

μπορούν να τα αντιμετωπίσουν.

Προσπάθησα να περιγράψω όσο μπορούσα καλύτερα, από όσα άκουσα και είδα και θυμάμαι, πώς γιόρταζαν των Τριών Ιεραρχών στα παλιά χρόνια. Σίγουρα δεν τα κατάφερα. Πώς να περιγράψεις το μεγαλείο μιας τέτοιας γιορτής; Αυτά τα γεγονότα μόνο τα ζεις.

Χρέος, τώρα, δικό μας είναι να τα θυμόμαστε.

Γιάννης Βακάμης

Εγκαίνια Φωτογραφικής Έκθεσης στο Μονοδέντρι

Στις 5 Φεβρουαρίου 2011 έγιναν στο Ριζάρειο Εκθεσιακό Κέντρο Μονοδενδρίου τα εγκαίνια της φωτογραφικής έκθεσης

«ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

Φωτογραφικά πορτραίτα από την Καστοριά
και την περιοχή της, την περίοδο του Μακεδονικού Αγώνα.
Συλλογή Γιώργου Γκολομπία»

Την τελετή των εγκαινίων τίμησαν με την παρουσία τους ο Βουλευτής των Ιωαννίνων κ. Σταύρος Καργιάννης και ο Δήμαρχος Ζαγορίου κ. Γαβριήλ Παπαναστασίου, οι οποίοι έκοψαν και την κορδέλα της έκθεσης.

Εκ μέρους του Ριζαρείου Ιδρύματος, που είχε και την πρωτοβουλία και ευθύνη της οργάνωσης της εν λόγω έκθεσης παρευρέθησαν ο Σύμβουλος του Πολυμελούς Συμβουλίου κ. Χρήστος Μασαλάς πρώην Πρύτανης του Π/μίου Ιωαννινών και ο Γενικός Γραμματέας του Ιδρύματος κ. Σταμάτης Μωραϊτής. Επίσης τα μέλη της Διοικούσας Επιτροπής των Σχολών της Ριζαρείου Μονοδενδρίου κ.κ. Βάσω Κατσαδήμα κα Ελένη Ρόκου, ο Πρόεδρος του Επολιτιστικού Συλλόγου Ζαγορισιών κ. Πολύβιος Καρράς και πολλοί προσκεκλημένοι από την πόλη των Ιωαννίνων και τα γύρω χωριά. Κύριος ομιλητής της εκδήλωσης ήταν ο κ. Μασαλάς, ο οποίος αναφέρθηκε ιδιαίτερα στο ενδιαφέρον του Ριζαρείου Ιδρύματος για τη διοργάνωση τέτοιων πολιτιστικών εκδηλώσεων στο Μονοδένδρι, αναγνωρισμένο πια ως το Πολιτιστικό Κέντρο του Ζαγορίου και όχι μόνο, έργο ζωής του αείμνηστου ευπατρίδη **Αγγελου Κίτσου**.

Και πραγματικά ήταν μια ωραία ημέρα για το Μονοδένδρι συντελούντος και του καιρού με μια καταπληκτική λιακάδα.

Σάββας Θεοδώρου

Σημείωση: Η έκθεση λειτουργεί καθημερινά (εκτός Τρίτης) από ώρα 9:00-16:00.

ΕΛΠΙΔΟΦΟΡΑ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΓΙΑ «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

Το Περιοδικό μας ξεκίνησε την έκδοσή του τον Απρίλη του 1978 με πρωτοβουλία του μακαρίτη ΚΙΜΩΝΑ ΚΥΡΙΑΖΗ και με την στήριξη των επιφανέστερων πνευματικών ανθρώπων του Ζαγορίου. Το κύριο άρθρο του πρώτου τεύχους ήταν «ΕΛΠΙΔΟΦΟΡΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ». Ήδη Φλεβάρης του 2011, έτος έκδοσης 34ο και ο τίτλος γίνεται «ΕΛΠΙΔΟΦΟΡΑ ΣΥΝΕΧΕΙΑ». Ξεπεράσαμε το γκαντέμικο 33 και προχωράμε. Όμως μια αναδρομή δεν θα έβλαπτε. Για να φτάσουμε εδώ σημαίνει ότι παρήχθη έργο. Δώσαμε την δυνατότητα στο Ζαγορίσιο να εκφραστεί, να διαλογιστεί, να κριτικάρει. Στο Ζαγόρι δόθηκε λύση σε πολλά προβλήματα, πολλά παραμένουν αλυσά και η ζωή συνεχίζεται. Το 2011 έχουμε δυο καινούργια δεδομένα που μας απασχολούν. Πρώτον η πορεία και το έργο του Δήμου Ζαγορίου και δεύτερον η απογραφή πληθυσμού, που θεωρώ ότι πρέπει να γίνει μεγάλη προσπάθεια απ' όλα τα χωριά, ώστε να παρουσιάσουμε αύξηση του αριθμού των δημοτών.

Σκοπεύω εν τάξει να σχολιάσω τους παράγοντες που συνέβαλαν στην μέχρι τώρα πορεία του περιοδικού, ώστε να φτάσει στην ώριμη ηλικία των 34 χρόνων και να ταχυνεί ευρείας αποδοχής και αναγνώρισης. Μετά την επταετία υπήρχε έλλειψη ενιαίας έκφρασης από τους Ζαγορίσιους, υπήρχε κενό διαλόγου και δημοσιότητας απόψεων και προτάσεων. Την ανάγκη οσμίστηκε ο Κίμωνας, κάλεσε πνευματικούς ανθρώπους και ξεκίνησε την έκδοση το 1978. Τα πρώτα βήματα δειλά, ειλικρινή, ενδιαφέροντα, αναγκαία, αποδεκτά. Το νήπιο γρήγορα έγινε έφηβος. Στη Συντακτική Επιτροπή και πρώτοι αρθρογράφοι οι κορωνίδες Ζαγορίσιοι άνθρωποι του πνεύματος και των γραμμάτων. Οι ίδιοι σταυροπόδι διόρωναν τα κείμενα και συνεδρίαζαν και δίπλωναν το περιοδικό. Δεν είναι του παρόντος η προβολή της προσφοράς αυτών των φάρων του Ζαγορίσιου πνεύματος. Αυτή η άτυπη συντακτική επιτροπή επέβαλε άγραφους δεοντολογικούς κανόνες που μέχρι σήμερα τηρούνται απαρέκλιτα. Τα θέματα που προβάλλονταν, η σωρεία των προβλημάτων που αντιμετώπιζε το Ζαγόρι, η ανάγκη ανάδειξης του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού πλούτου του Ζαγορίου, η καταγραφή της ιστορίας του τόπου, οδήγησαν τόσο στην αύξηση των συνδρομητών, όσο και στην αύξηση των συνεργατών και αρθρογράφων. Από την πρώτη συντακτική επιτροπή και μέχρι σήμερα υπάρχει μια ροή ανανέωσης των προσώπων, αφού εξέλιπαν αρκετοί, αλλά οι

άγραφοι κανόνες παραμένουν, η σοβαρότητα και η ουσία υπερισχύουν προσωπικών σχέσεων. Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας είναι οι συνεργάτες και οι αρθρογράφοι. Είναι εκατοντάδες και τους ευχαριστούμε και καλούμε και τους υπόλοιπους Ζαγορίσιους κάτι να γράψουν. Ένα μεγάλο πλεονέκτημα αποτελούν οι συνδρομητές μας. Η απλή συνδρομή και η μεγαλύτερη προσφορά σε χρήματα συντελούν τα μέγιστα στην απρόσκοπτη λειτουργία του περιοδικού μας. Τέλος πρέπει να αναφερθεί και η άριστη συνεργασία μας με το τυπογραφείο των Γεράσιμου Δούβαλη και Ελευθερίου Αποστόλου που αγκιάλισαν με αγάπη το περιοδικό μας από την αρχή της έκδοσής τους ως σήμερα.

Σε ότι αφορά την ύλη του περιοδικού μας νομίζω ότι στις σελίδες του γράφτηκαν τα πάντα. Πέρασε η ιστορία του τόπου, η αρχαιολογία, η αρχιτεκτονική, η γεωγραφία, η ποίηση και το δημοτικό τραγούδι. Μέχρι σήμερα, αλλά και στο μέλλον το περιοδικό θα ασχολείται με θέματα λαογραφίας και παράδοσης, μά που είναι ανεξάντλητα. Το περιοδικό μας παρουσιάζει ανελλιπώς την βιβλιογραφία του Ζαγορίου, είτε από Ζαγορίσιο συγγραφέα, είτε με θέμα Ζαγορίσιο. Οι τελευταίες σελίδες του περιοδικού, με τίτλο «Κοινωνικά», καταγράφουν γεννήσεις, βαπτίσεις, γάμους, θανάτους και νεκρολογίες. Κακά τα ψέματα, αλλά οι Ζαγορίσιοι είναι διάσπαρτοι σ' όλο τον κόσμο, ενδιαφέρονται για τα πρόσωπα που άφησαν πίσω τους κι έτσι το περιοδικό μας τρέφει τον νόστο τους. Γράφτηκαν πολλά για τα κληροδοτήματα και κυρίως για την Ριζάρειο Εκκλησιαστική Σχολή που καλύπτει με τις παροχές της όλο το Ζαγόρι. Για τον τουρισμό το περιοδικό μας φιλοξένησε εκατοντάδες σχολία. Γράφτηκαν κείμενα τόσο για τον ισόρροπο τουρισμό, όσο και για τον ανισόρροπο. Ασχολήθηκαν πολλοί αρθρογράφοι τόσο με την ήπια τουριστική ανάπτυξη, όσο και με την έξαλλη. Η τουριστική ανάπτυξη είναι τεράστιο θέμα, είναι του παρόντος, είναι και του μέλλοντος. Ίσως είναι μια απ' τις λίγες ελπίδες μας.

Στα πλεονεκτήματα του Ζαγορίου ανήκει το φυσικό περιβάλλον. Το περιβάλλον αυτό όμως έχει και ανθρώπους που το κατοικούν και άλλους που θέλουν να κατοικήσουν, αλλά και ανθρώπους που το επισκέπτονται. Ισορροπίες που διατηρούνται και ισορροπίες που διαταράχθηκαν. Σε ότι αφορά το φυσικό περιβάλλον απ' τις σελίδες του περιοδικού προβλήθηκαν δεκάδες θέματα. Ακούστε: Μελέτη Ιδρύμα-

τος Γουλανδρή για την αξιοποίηση του ορεινού όγκου της Πίνδου, Εθνικός Δρυμός Βίκου-Αώου, Ελεγχόμενη Κυνηγετική Περιοχή, Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου. Συναφή θέματα: Απαγόρευση κυνηγίου, καταφύγια θηραμάτων, ανασμός γεωργικής γης, δασοτεμαχία, πυρασφάλεια, δασικοί συνεταιρισμοί, εργοστάσιο ξυλείας στο Ζαγόρι, Χιονοδρομικό Κέντρο, περιπατητικός τουρισμός, επισκεψιμότητα χαράδρας Βίκου και ορεινού

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΝΤΙΝΑΛΕΞΗ

όγκου Γκαμήλας, Βάλια Κάλντα και Αώος, διάνοιξη ορεινών δρόμων, δόμηση εκτός οικισμών κλπ.

Πλεονέκτημα για το Ζαγόρι αποτελεί και το δομημένο περιβάλλον. Παραδοσιακοί οικισμοί και μνημεία εντός και εκτός δόμησης (εκκλησίες, σχολεία, αρχοντικά και εκτός μοναστηρία, γεφύρια, μονοπάτια κλπ) αποτελούν πόλο έλξης επισκεπτών. Τα προγράμματα LIFE, LEADER και INTERREG 2 κατά πόσο βοήθησαν την ανάπτυξη του χώρου μας δεν μπορώ να το κρίνω.

Από το περιοδικό μας στις δεκαετίες που πέρασαν προβλήθηκαν σχετικά θέματα: άδειες οικοδόμησης και επισκευής κατοικίας, δομικά υλικά, ύδρευση, οδικό δίκτυο και σήμανση, αγροτικά ιατρεία, κτηματολόγιο και ατομική ιδιοκτησία, εποικισμός (καθορισμός χρήσεων γης και όρια οικισμών), δίκτυο ΟΤΕ και ΔΕΗ, τηλεοπτική κάλυψη κλπ.

Σε λανθάνουσα κατάσταση βρίσκεται το πολιτιστικό πλεονέκτημα του Ζαγορίου και γράφτηκαν στο περιοδικό μας πολλές σελίδες γι' αυτό. Βέβαια είναι θέμα δημογραφικό, αφού η νεολαία απουσιάζει απ' τα χωριά μας κι έμεναν τα γερόντια. Εξηγούμε: Πρώτον τα λαογραφικά μουσεία και οι συναφείς συλλογές υπολειπονται. Δεύτερον υπάρχουν βιβλιοθήκες με πολύτιμο υλικό που δεν καταγράφηκε, που δεν αξιοποιήθηκε. Τρίτον υπάρχουν θρησκευτικά μνημεία που κινδυνεύουν να καταρρεύσουν και άλλα που ληλητήθηκαν. Υπάρχουν και υπήρχαν κοινοτικά και κοινόχρηστα κτίρια-μνημεία, που δεν αξιοποιήθηκαν. Τέταρτον οι πολιτιστικοί σύλλογοι των χωριών στην πλειονότητά τους είναι αδρανείς και κατ' όνομα. Ένα πανηγύρι στο χωριό δεν αποτελεί πια πολιτιστικό γεγονός ύστερα από την κατάντια που μας πλάκωσε. Μεγάφωνα στη διαπύση, ηλεκτρικές κιθάρες, τραγούδια, ελαφρολαϊκά, χορευτές ζογκλέρ. Μια θεία μου άκουγε από τα Κάτω Σουδενά το πανηγύρι στο Τσερβάρι και ήξερε ποιος χορεύει. Πέμπτον και τελειώνω με τούτη την

παράγραφο. Οι τρεις Δήμοι του Ζαγορίου για δώδεκα χρόνια δεν οργάνωσαν Πνευματικό Κέντρο. Ας το κάνουν οπωσδήποτε τώρα ο Δήμος Ζαγορίου.

Για το δημογραφικό πρόβλημα του Ζαγορίου, σε συνάρτηση με την προοπτική ανάπτυξης του χώρου, απ' τις σελίδες του περιοδικού παρήλασαν εκατοντάδες θέματα. Έρχεται απογραφή πληθυσμού το 2011. Σε πρώτη φάση πρέπει να κινηθούν όλα τα χωριά να απογράψουν περισσότερο πληθυσμό. Η αύξηση θα είναι πλάσματική, αφού το ζητούμενο είναι η αύξηση των μονίμων κατοίκων. Οι παροχές του κράτους είναι δεμένες με τον πληθυσμό κάθε περιοχής και γι' αυτό πρέπει ν' απογραφούμε στα χωριά μας. Έτσι δίνουμε επιχείρημα στο Δήμο Ζαγορίου για την υλοποίηση αιτημάτων. Στην εποχή μας μετράνε οι αριθμοί. Εάν η ανάπτυξη του Ζαγορίου φέρει μόνιμους κατοίκους ή οι μόνιμοι κάτοικοι φέρουν ανάπτυξη, το ίδιο μας κάνει. Χορτάρισαν οι αιυλές, Ζαγορίσιε μου και οι κλειδαριές σκουριάσαν.

Ξεκίνησαμε παλιότερα με τις γεωγραφικές ενότητες, τις πιθανές συνενώσεις κοινοτήτων και φτάσαμε στα Συμβούλια Περιοχής. Τι είχατε Γιάννη, ότι είχα πάντα. Ήρθε το 1998 ο Καποδίστριας, τον δολοφονήσαμε με τους πέντε ΟΤΑ και το 2011 ήρθε ο Καλλικράτης να φιλοτεχνήσει τον Δήμο Ζαγορίου. Ο Ικτίνος και ο Καλλικράτης είχαν εργάτες να δουλέψουν και είχαν και μάρμαρο Πεντέλης για τα μνημεία τους. Ερωτάται αν ο Δήμος Ζαγορίου έχει εργατικά χέρια και αν έχει τα υλικά για να δημιουργήσει.

Τελειώνω τούτη τη φλυαρία με κάποιες προτάσεις απασχόλησης που πέρασαν απαρατήρητες απ' τις σελίδες του περιοδικού μας. Η γεωργία, η κτηνοτροφία και η δασοπονία έφτασαν στα χαμηλά όριά τους στο Ζαγόρι. Εγράψαν αρκετοί συνεργάτες μας για συνεταιριστικές μορφές απασχόλησης, αλλά ματαιώες. Γράφτηκαν από συνεργάτες μας προτάσεις οικοτεχνίας (μελισσοκομία, αρωματικά φυτά, υφαντά, ασπροκέντρη κλπ), αλλά το τούνελ δεν φωτίστηκε. Ξαναγράφω για πολλοστή φορά ότι ο τουρισμός δεν είναι ύπνος και φαγητό, αλλά χρειάζονται και παραπλευρές δράσεις και ανθρώπινο δυναμικό.

Αυτά γράφτηκαν στο «ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ» τα χρόνια που πέρασαν. Εμείς οι λίγοι θα συνεχίσουμε τούτη την έκδοση, ακολουθώντας τη φράση της κ. Πατουλίδου και στέλλοντας κάλεσμα σε όσους θέλουν να βοηθήσουν την προσπάθειά μας.

ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΒΙΚΟΥ-ΑΩΟΥ: Ο «ΔΡΥΜΟΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΚΟΡΥΦΩΝ»

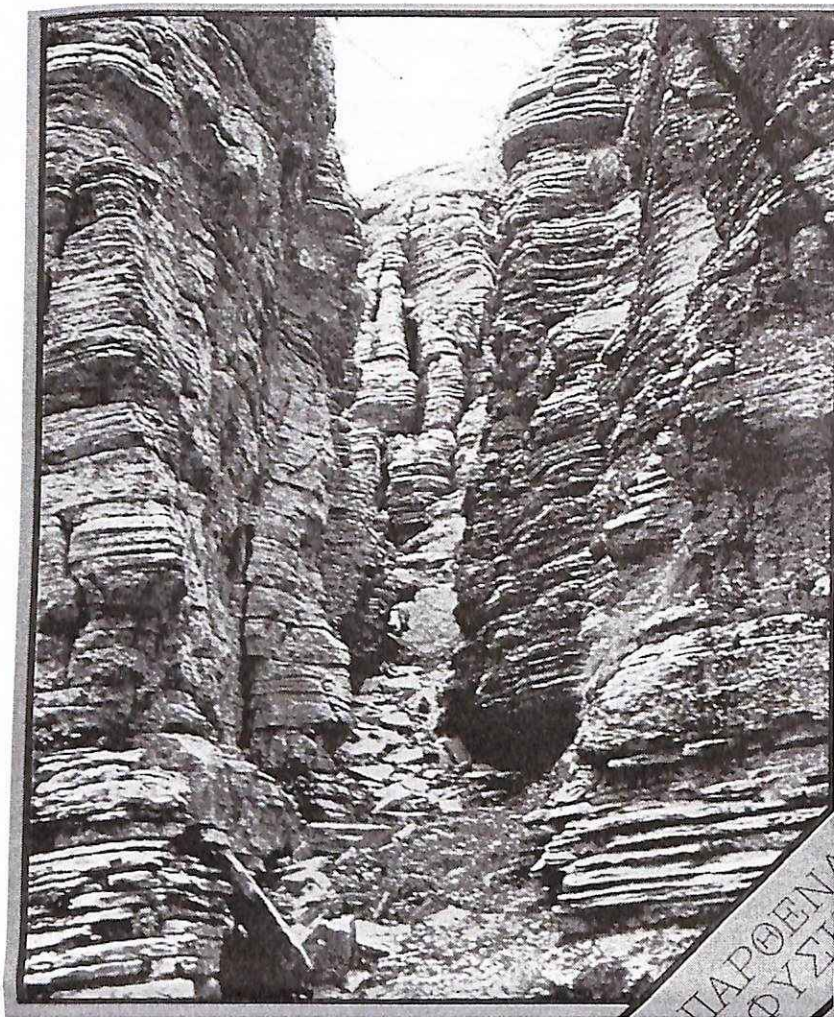
ΤΗΣ ΧΑΡΑΣ ΤΖΑΜΠΟΥΡΑ

Εθνικός δρυμός είναι ένας **ιδιότοπος** με ιδιαίτερη οικολογική αξία που παραμένει ανεπηρέαστος ή έχει επηρεαστεί ελάχιστα από ανθρώπινες δραστηριότητες και στον οποίο διατηρείται ποικιλομορφία οικολογικών, βιολογικών, γεωμορφολογικών και αισθητικών στοιχείων. Αποτελεί οριοθετημένη περιοχή που προστατεύεται από ειδικούς νόμους προκειμένου να διαφυλαχτεί η μοναδικότητα του φυσικού πλούτου. Περιλαμβάνει τον πυρήνα, που είναι η λαμβάνει τον πυρήνα, που είναι η πιο αυστηρά προστατευμένη περιοχή και επιτρέπεται σ' αυτόν μόνο η επιστημονική έρευνα, η παθητική αναψυχή και η απόκτηση περιβαλλοντικής γνώσης και ενημέρωσης σε πορίσματα ερευνών και μελετών και την περιμετρική ζώνη, στην οποία επιτρέπονται ορισμένες μόνο δραστηριότητες. Ο Εθνικός δρυμός περιλαμβάνει **δάση, λιβάδια, λίμνες, ποτάμια, οικισμούς**, καθώς και ιστορικά-αρχαιολογικά ευρήματα και **μνημεία**. Βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι δρυμοί είναι η **λαθρούλοτομία** και η **λαθροθηρία**. Στην Ελλάδα μετά το 1950 έχουν οριστεί δέκα περιοχές ως Εθνικοί δρυμοί: **Ολύμπου, Πάρνηθας, Πάρνασσου, Αίνου, Κεφαλληνίας, Σουνίου, Οίτης, Λευκών Ορέων** (Σαμαριάς), **Πίνδου** (Βάλια Κάλντα), **Πρεσπών** και **Βίκου Αώου**.

Είμαστε τυχεροί γιατί η πατρίδα μας, το Ζαγόρι, μπορεί να είναι «δύσκολη» και κάπως απομονωμένη περιοχή, αλλά διαθέτει έναν ανεκτίμητο θησαυρό, στον Εθνικό Δρυμό **Βίκου-Αώου**, επίσημα θεσμοθετημένο το 1973. Έχει ονομαστεί και «*Δρυμός των μεγάλων κορυφών*», λόγω των απότομων και υψηλών κορυφών της περιοχής, με υψηλότερη αυτήν της Γκαμήλας (2.497 μ.) στην Τύμφη. Έχει έκταση 122.250 στρεμμάτων, από τα οποία τα 34.120 είναι ο κύριος πυρήνας του.

Βόρειο όριο του δρυμού είναι η χαράδρα του Αώου, χαράδρα άγρια και επιβλητική. Ο ποταμός **Αώος** προσφέρεται για κανό-καγιάκ και ράφτινγκ. Στο ύψος του καταρράκτη του Γράβου βρίσκεται η ιστορική Μονή Στομίου, κτισμένη το 1774. Χαρακτηριστική είναι η μεγάλη μονότοξη γέφυρα του Αώου (1780), η οποία σηματοδοτεί και το βόρειο σύνορο του δρυμού.

Νοτιο όριο είναι το φαράγγι του Βίκου, που διασχίζει το δυτικό

και το κεντρικό Ζαγόρι, ξεκινώντας βόρεια του χωριού **Βίκος** και καταλήγοντας νοτιοανατολικά στα χωριά **Κουκούλι** και **Κήποι**. Το φαράγγι δημιουργήθηκε από έντονες γεωλογικές ανακατατάξεις και έχουν εντοπισθεί σ' αυτό ίχνη ανθρώπινης δραστηριότητας από το 40.000 π.Χ. Εκτείνεται σε μήκος 12 χιλιομέτρων και έχει καταγραφεί στο **θιβάδιο Γκίνες** ως το φαράγγι με το μικρότερο άνοιγμα παγκοσμίως. Είναι επίσης το βαθύτερο φαράγγι του πλανήτη, με βάθος άνω των 1.000 μέτρων. Το πλάτος του ποικίλλει από 100 ως 1000 μέτρα. Ο παραπόταμος του Αώου, ο **Βοϊδομάτης**, που διατρέχει το φαράγγι έχει νερό μόνο εποχιακά. Η χλωρίδα της περιοχής του φαράγγιού είναι πολύ αξιολογική και μέχρι τις αρχές του 20ου αιώνα πολλά βότανα χρησιμοποιούνταν από πρακτικούς γιατρούς, τους λεγόμενους «Βικογιατρούς», για θεραπευτικούς σκοπούς. Η θέα από ορισμένα σημεία κατά μήκος του φαράγγιού είναι μαγευτική. Στην περιοχή απαγορεύεται αυστηρά οποιαδήποτε ανθρώπινη δραστηριότητα έχει σχέση με κτηνοτροφία και υλοτομία.

Τέσσερις παραδοσιακοί οικισμοί περιλαμβάνονται στον δρυμό: ο Βίκος, το Μονοδέντρι, το

Μικρό και Μεγάλο Πάπιγκο. Πάνω από το Μικρό Πάπιγκο δεσπόζουν οι «Πύργοι της Αστράκας», πελώριοι επιβλητικοί βράχοι. Στην περιοχή αυτή υπάρχουν λίμνες διαφόρων μεγεθών. Η «μυθική» **Δρακόλιμνη** είναι η μεγαλύτερη λίμνη του εθνικού δρυμού, σε υψόμετρο 2.050 μέτρα. Είναι μια **αλπική** λίμνη η οποία οφείλει την ύπαρξή της στους παγετώνες που υπήρχαν στην περιοχή πριν από 10.000 χρόνια. Το όνομά της το έχει πάρει από τοπικό θρύλο. Το βάθος λεγότανε ότι έφτανε τα 200 μέτρα και εικάζεται ότι συγκοινωνεί με το υπόγειο υδάτινο δίκτυο της Τύμφης. Η αλήθεια όμως είναι ότι το βάθος της λίμνης δεν ξεπερνά τα πέντε μέτρα. Σε αυτό το περιβάλλον ζει ο αλπικός Τρίτωνας, ένα σπάνιο είδος αμφίβιου (με μορφή πολύχρωμου ιγκουάνα), που δεν συναντάται αλλού στην Ελλάδα.

Εκτός από το ιγκουάνα ο δρυμός προστατεύει 10 είδη αμφιβίων και 21 είδη ερπετών. Στην πανίδα του δρυμού περιλαμβάνονται επίσης 24 είδη θηλαστικών, πολλά από τα οποία είναι υπό εξαφάνιση: **αρκούδες, λύκοι, ζαρκάδια, αγριόγίδα, αγριογούρουνα, λύγκες, κουνάδια**. Επίσης διαβιούν 133 είδη **πτηνών**, κυρίως

αρπακτικά: **αετοί, γύπες, γεράκια** είναι τεράστια και εξαιτίας του χλωριδικού του πλούτου. Προστατεύει 5 ενδημικά είδη, είδη δηλαδή που δεν απαντώνται πουθενά αλλού σε ολόκληρο τον κόσμο και 19 είδη που δεν απαντώνται πουθενά σε άλλη περιοχή της Ελλάδας. Στα όρια του επίσης έχουν καταγραφεί τουλάχιστον 50 είδη δασικών δέντρων και θάμνων. Στα πυκνά δάση του κυριαρχούν οι **ιτιές**, τα μεγάλα σε μέγεθος και ηλικία **πλατάνια**, οι **οξιές** και οι **λεύκες**. Σε μεγαλύτερο υψόμετρο κυριαρχούν οι **δρυς**, οι **βελανιδιές**, τα πεύκα και το ρόμπολο.

Στον δρυμό έχουν βρεθεί πολλά αρχαιολογικά ευρήματα που μαρτυρούν την ανθρώπινη παρουσία και δημιουργία στους αρχαίους χρόνους. Στα σπήλαια του φαράγγιού βρέθηκαν πολυάριθμα οστά ζώων και πολλά λίθινα εργαλεία. Στα Κάτω Πεδινά και στον Ελαφότοπο βρέθηκαν τάφοι της εποχής του Χαλκού (12^{ος} αιώνας π.Χ.). Ανάμεσα στη Βίτσα και το Μονοδένδρι ανακαλύφθηκαν δύο αρχαία νεκροταφεία και ερείπια οικισμού που κατοικήθηκε από το 9^ο ως τον 4^ο αιώνα π.Χ. Στον κάμπο της Κόντισας, εκεί που ο Βοϊδομάτης συναντά τον ποταμό Αώο, ανακαλύφθηκε ένας ακόμη αρχαίος οικισμός με νεκροταφείο (10^{ος}-5^{ος} αιώνας π.Χ.). η αρχαία ακρόπολη «Καστράκι», που βρίσκεται σε βραχώδη θέση στο φαράγγι του Βοϊδομάτη, χρονολογείται από την Ελληνιστική εποχή (330-168 π.Χ.) και πιστεύεται πως αποτελούσε μια από τις βασικές οχυρώσεις του βασιλιά της Ηπείρου Πύρρου.

Στον Εθνικό δρυμό εναλλάσσεται το πράσινο της πυκνής βλάστησης με το γκριζό των απότομων γκρεμών και των πέτρινων τοίχων των παραδοσιακών Ζαγορίσιων οπιτών. Η περιοχή διαθέτει ένα εξαιρετικά σπάνιο και ευαίσθητο οικοσύστημα, γι' αυτό δεν επιτρέπεται καμία ανθρώπινη δραστηριότητα, εκτός από αυτές που σχετίζονται με την περιήγηση και την αναψυχή κατά τη διάρκεια της ημέρας.

Ο δρυμός μας είναι ζωντανός και μας δίνει ζωή, γι' αυτό πρέπει να τον εκτιμήσουμε, να τον αγαπήσουμε και φυσικά να τον προστατεύσουμε...

«Ποιος από σας μπορεί να γελά και συνάμα να βρίσκεται στα ύψη; Όποιος πλανάται πάνω στα ψηλά βουνά, περγαλά όλες τις τραγωδίες του θεάτρου και της ζωής»
(Νίτσε «Ζαρατούστρα»)

Πόσο χαμηλά νοιώθουμε για να επιθυμούμε τόσο πολύ τα ύψη! Ω θείες κορφές, μια δροσερή πνοή για τον πυρακτωμένο νου!
(Φωκίων Καψάλης)

Ο ήλιος ζύγωνε στα βουνά της Αρίστης, όταν κινήσαμε από το μικρό Πάπιγκο για το ορειβατικό καταφύγιο, στο λαιμό της Αστράκας.

Ήταν αμφίβολο αν θα κράταγε, έτσι τουλάχιστον έδειχνε ο μouxρωμένος ουρανός, που τον περνοδιάβαιναν ακατάπαυστα κοπάδια από ολοσκότεινα σύννεφα, γιομάτα αστραπές και βροχή.

Κάπου-κάπου, κάποια φύλα από γαλάζιο, ξετρυπωμένη ανάμεσα από τα μαύρα πούπουλα, μας αναπτέρωνε την απόφαση για το ανέβασμα στον αυχένα της Αστράκας, στο ορειβατικό καταφύγιο υψόμετρο 1.940 μέτρα.

Σύντομα όμως περάσαμε τα έρημα καλντιριμένια, παστρικά σοκάκια, αφήνοντας έναν πετροπλουμιστό χωριό, στο φθινοπωριάτικο λήθαργό του.

Στο λίθινο κίоски, στο καραούλι, ψηλότερα από το χωριό, περάσαμε τ' αδιάβροχα.

Οι πρώτες ακροβολιστικές στάλες με δύναμη μας πιτοίλισαν τα πρόσωπα.

Ένα σύντομο αέρι πέρασε ξυστά στη γη, προκαλώντας έναν ανάλαφρο τρέμισμα στ' αδύναμα χορταράκια.

Τα φύλλα των δέντρων, φρυγανισμένα πια, έβρεαν στο χώμα, δημιουργώντας σωρούς-σωρούς απ' αυτά ή σκάλωναν στους θάμνους, αφήνοντας τα γυμνά τσατάλια, σαν ανοιχτές παλάμες, στραμμένες ικετικά στον ουρανό.

Τα γοργοκύλιστα ρυάκια κελάρυσαν στα μαδημένα κηπάκια, μέσα στις αυλακίες και οι κορφές της Κούλας και του Λάπατου, αξεχώριστες απ' τη μαυρίλα τ' ουρανού.

Ρίξαμε μια τελευταία ματιά στο χωριό. Ολόιδιο πετροπλεγμένο εργόχειρο, στοιβαγμένο στα φθινοπωριάτικα χρώματα. Η νοσταλγία, οι καημοί, ο πόθος και η αγάπη των ταξιδευμένων Ζαγορίσιων για την πατρίδα, έγινε ένα όνειρο που πέτρωσε και έμεινε απτό μπροστά μας. Το χωριό πράο και ήσυχο, θαρρείς πως νοσταλγούσε τις παλιές

ΟΡΕΙΒΑΤΩΝΤΑΣ

καλές μέρες, τότε που ήταν στην ακμή του, κεφαλοχώρι και έδρα της Κοινοτικής Αυτόνομης Ζαγορίσιας Ομοσπονδίας. Πάνω του δέσποζε, καταπιεστικά, ο πυρόσταχτος όγκος της Αστράκας, με τους έξι δολομιτικούς, απόκρημνους, πύργους της, γιομάτος θυμό κι ομίχλη.

Πιο κει, η τραγουδισμένη βρύση Αυραγώνειος, με τα σκαφτά κανούλια, κόχλαζε πνιγμένη απ' τα φλουρένια πλατάνια και τα βρύα.

Το χόχλασμα του νερού της ήταν ένα μοιρολόι της μοναξιάς. Άλλοτε εδώ οι Ζαγοριοπούλες, όμορφες σαν τα κρύα νερά, φορτωμένες με τις ξύλινες βουτσέλες τους, έλεγαν στη βρύση τους καημούς τους κι αυτή τους έπαιρνε ναουριστά, τους τραγουδούσε, τους δρόσιζε και τους έκανε γύρα της τόσο όμορφα λουλούδια!

Στ' αλήθεια, είχαμε δει την άνοιξη, τόσο όμορφα λουλούδια να στολίζουν τη βρύση γύρω-γύρα, αναστενάζοντας από το χάιδεμα της αύρας!

Γι' αυτό, όταν κόβουμε λουλούδια, είναι σα να ξεριζώνουμε βιαίως, τους καημούς των ερωτευμένων κοριτσιών!

«Στο Πάπιγκο στο Μαχαλά είναι μια κρύα βρύση. Ποιος έχει ντέρτι στην Καρδιά να πάει να πει να σβήσει. Εκεί είν' μπουστάνια όμορφα λαλούν πουλιά κι' αηδονία. Τέτοια βρύση χρειάζονταν να βρίσκονταν στην πόλη. Να πίν' ο Βασιλιάς νερό κι οι αρχοντάδες όλοι.»

Τώρα, μέσα στους πνιχτούς κλώνους του γεροπλάτανου, που κρέμονται περδικλωτά στις μαυρόπλακες της στέγης, τιπιβίζουν τα πουλιά, κουρνιασμένα από τον ερχομό της μπόρας.

Από τη βρύση, ο θαμνώδης δρόμος γινόταν ανηφορικότερος, χαμένος στην καχεκτική βλάστηση των σφενδαμίων, λεφτοκαριών, κέδρων και μέρτσούνων. Συνάμα τα σύννεφα όλο γυρόφερναν, μια για βροχή και μια μετανοιμένα. Μόλις στο βάθος, πέρα μακριά, ο ήλιος αποκόπηκε και ξέφυγε γλήγορα από μια ολόμαυρη συννεφιασμένη λωρίδα, αναπηδώντας έτσι στις ράχες της Μουργκάνας, γεμίζοντας τη Δύση φωτιά και χρώμα.

Το φως λιγότευε. Λίγες κορ-

φές απόμειναν μ' ένα κοκκινωπό λειρί τριγύρα τους. Κοντά μας όλα έλαβαν μια στερνή κοκκινωπάδα. Οι ισκιοι σάλευαν, τα άλικά χρώματα, τα ξανθά που στραφτάλιαζαν, οι λουρίδες από μπλε και ροζ μουτζουρώνονταν από κηλί-

του Φωκίωνα Ιωάν. Καψάλη

δες μαύρου και μελανί.

Η τρεμουλιαστή ανταύγεια της ατμόσφαιρας έκανε τα υγραμένα φυλλώματα να σταλάζουν από χρυσές μαρμαρυγές.

Σ' αυτές τις θεικές στιγμές, τις τόσο εκμηδενιστικές για τη φτωχή μας ύπαρξη, αλλά τις τόσο εναυσματικές στη διάθεση για ποίηση και προσευχή, σταθήκαμε, κρατώντας την αναπνοή μας, ακούγοντας για λίγο, απερίσπαστοι, τις μυστικές πνοές της Φύσης πούπεφτε ξεψυχισμένη στην αγκαλιά της νύχτας.

Ανάσαινε η μυρωμένη ατμόσφαιρα και στ' απαλό λυκόφως αχνές σιλουέτες και μωβία περιγράμματα έμεναν στο βάθος τα βουνά, ώσπου όλα, σε μια βαθμιαία εναλλαγή, από σκούρο σε σκούρο, χάθηκαν μεσ' στο αργό-σάλεμα της νύχτας, μένοντας μόνο οι κοντινοί, ολοσκότεινοι και νεροφουσκωμένοι όγκοι των βουνών.

Ανεβαίνοντας, στις αγριοκερασιές, ξεκρίναμε την Αντάλκη, που με το ζόρι πάσχιζε η καρούτα της να συγκρατήσει το τιναχτό νερό της.

Ο ανήφορος της βουνοπλαγιάς, από δω και πάνω δυνάμωνα πιο πολύ και τα πόδια μας σκουντουφλούσαν στις σκόριπες πέτρες και τους ξεκομμένους βράχους της Αστράκας.

Ο αέρας, χουγιαζώντας, αναλάβαινε τη βραδινή του βάρδια. Μύτες και μάτια έτρεχαν από τον παγερό βοριά. Η γης, κόκκαλο από την παγωνία και με δυσκολία οι φωτεινές δέσμες των φακών μας ψαχούλευαν το αδιόρατο στριφτόκλωθο μονοπάτι που ολοένα το υπερδεύαμε στον κακοτράχαλο τόπο.

Τα σύννεφα ξεσχίστηκαν, αφήνοντας το πλακουτσό φεγγάρι να τσουγγράει στα δοντωτά βράχια της Αστράκας.

Τα βουνά αντιφεγγίσαν κι από το πέρα-δωθε της υγρής αντάρας, φαίνονταν σαν να κινούνται.

Το ξερό πλατάγισμα απόνα κοπάδι περδικές, μας ξάφνιασε, δίνοντας στο παγωμένο αίμα

εντονότερη κίνηση.

Δυο-τρία μπαλώματα από σύγνεφα αναμέρισαν απ' το φεγγάρι κι ο ουρανός έγινε γυαλί.

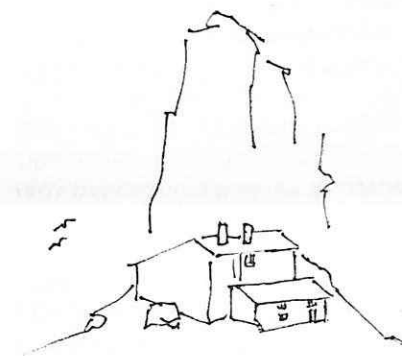
Ο τόπος ξαναφώτισε, εκτός από το δρόμο μας, που τον σκίαζε ο πλάγιος όγκος του ορθόστηθου βουνού.

Νοιώσαμε την αλμύρα του ιδρώτα στην άκρη των χειλιών μας κι ο θόλος τ' ουρανού διάστικτος από αστέρια, που έκαναν την νυχτοπορεία μας πιο ευχάριστη.

Συνακολουθώντας τον αριστερό λάκκο και δώδε, από τα ριζά της Αστράκας, φτάσαμε στον Τράφο, που το πάφλασμα του έσπαγε τη σιγαλιά της προχωρημένης νύχτας.

Χαμηλά, μια θάλασσα από σκοτάδι, ένας σιωπηλός βυθός, που χώνευε τον κάτω κόσμο.

Πέρα μακριά, λίγα τρεμοσβυστά φωτάκια, από τα διάσπαρτα Πωγωνίσια χωριά, αγωνίζονταν

Ορειβατικό καταφύγιο «Αστράκας» Παπίγκου

Σκίτσο του ορειβάτη Φωκίωνα Καψάλη (μολύβι-μαρκαδόρος)

απεγνωσμένα να επιζηήσουν μέσα στην πλημμυρίδα του σκοταδιού. Πλησιάζαμε στον αυχένα, το κρύο παράτσοζε. Τα χέρια ήταν κόκαλο, τα δάχτυλα έχασαν τη φυσική τους ευκινησία.

Άντε να ξεκουμπώσεις ένα κουμπί!

Η μυτη, που προσεξείχε της μαλλιάς κουκούλας, ήταν στη θέση της; Για σιγουριά την τριψάμε λίγο για να επιστρέψει το αίμα, ανακουφίζοντάς την προσωρινά.

Στην Κρούνα μπουσουτώντας ήπιαμε νερό και τις τελευταίες γουλίες τσαγιού, δροσιζοντας τα στεγνωμένα λαρύγγια. Εδώ ο τόπος ξάσπιζε από το πρώτο χιόνι που άρχισε να τριζοβολάει κάτω από τις βαριές ορειβατικές μας αρβύλες.

Κοτρώνια, ξεκολλημένα από

ΟΡΕΙΒΑΤΩΝΤΑΣ

τις σταχτιές σάρες και κατακρημνισμένοι βράχοι που πρόβαλλαν στον έναστρο ουρανό, μας φαίνονταν σαν κάποιος, ολόσθητος να μας καρτερούν, νοιώθοντας έτσι, έναν ξερό κόμπο ν' ανεβαίνει στον λαιμό, ώπου να ξεφύγουμε από την πλάνη.

Κατάκοποι σιμώσαμε στην κώχη της Αστράκας.

Ένα βελούδινο σκουτί ο ουρανός επάνω της, πλουμισμένο με ασημένιες πούλιες που τρέμιζαν παράξενα.

Ευτυχώς που δεν ξεδρομίσαμε, πέφτοντας έτσι στην αριστερή ρεματιά. Όταν ξεμυτίσαμε στον αυχένα της Ροδόβολης, το ξεροβόρι απ' τη χαράδρα του Αώου, ξαφνιασμένο από την αναπάντεχη εμφάνιση μας, σφυριχτό, σε ριπές-ριπές, μας ξύρισε, κοντεύοντας να μας πάρει σβάρνα.

Κάτω, η μαύρη χούνη της ξερόλιμνης, ένας θεοσκότεινος κρατήρας, κι απέναντι στον Πλόσκο, φέγγιζε το χιόνι στο χλωμό φως του φεγγαριού, που απλανές και κακομούτσουνο κρέμονταν απάνω μας.

Τρέχοντας, στην κόψη του αυχένα, με σηκωμένους τους γιακάδες και τις κουκούλες των «άνορακ», χωμένοι στους ορειβατικούς μας σκούφους, διανύ-

σαμε την λίγη απόσταση που μας χώριζε από τη λιθόστρωτη βεράντα με τα μεγάλα βράχια στηθαία του καταφυγίου.

Ετρίζαν, από τον ξέφρενο βοριά, τα λαμαρινένια παντζούρια του κτιρίου και χουχουλίζοντας τα ξυλιασμένα χέρια, με δυσκολία ανοίξαμε την παγωμένη πόρτα περνώντας μέσα στην αραγμένη κιβωτό του βουνού, γλυτώνοντας, έτσι, από τον κατακλυσμό της παγωμένης νύχτας.

Αφιέρωση

Στην ευγενική κι αξιοσέβαστη **Ναυσικά Οδυσσέως Σκούρτη**, χαρακτηριστικό και ζωντανό παράδειγμα ψυχικής ευφράδειας και αψεγάδιαστης ζαγορίσιας αρχοντιάς. Και στην αείδημη **Μερόπη (Πόπη) Κωσταντίνου Διαμαντή**, που αν και εκδημούσα εις Κύριον, μειδιούσα η ψυχή της δεν έπαψε να ίππεται κοντά μας και να ευωδιάζει με λεβάντα και ροδόσταμο το ευδιάζον περιβάλλον του σπιτιού της.

Εγκώμιο μνήμης και αγάπης στη **Μερόπη** και τη **Ναυσικά**, που η ευπρέπεια, η παροιμιώδης νοικοκυροσύνη, το αμέριστο ενδιαφέρον και προ παντός η ζεστασιά της αμεσότητας είναι τα βασικά στοιχεία που αποκομίζει κάποιος συνδεόμενος φιλικά με τις πατροπαράδοτες ζαγορίσιες οικογένειές τους.

Μερόπη Κωσταντίνου Διαμαντή
Η ζαγορίσια που έφυγε, αφήνοντας στην αποκλειστική μας κυριότητα, την καλοσύνη και την αντανάκλαση από το εγκάρδιο και φωτεινό της χαμόγελο.

Ναυσικά Οδυσσέως Σκούρτη
Η ζαγορίσια που μένει, καταδικασμένη ν' ακούει μ' αποστροφή τους ποικιλόμορφους βαρβάρους να κορδακίζουν «ανενοχλητοί» στο ιερό σκίνημα του Ζαγοριού μας.

Φωκίων Καψάλης

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Δημοσιεύουμε επιστολή - πρόταση προς το Δήμο Ζαγορίου του γνωστού και παθιασμένου Βωβουσιώτη Κώστα Δήμου, με συνημμένο κατάλογο στην επιστολή αυτή 46 εργασιών και εισηγήσεών του, από το 1997 μέχρι και σήμερα, οι οποίες αγγίζουν πολύπλευρα τη ζωή, την ιστορία και την ανάπτυξη της περιοχής.

Τέτοιες παρεμβάσεις δεν θα πρέπει κατά τη γνώμη μας να αγνοούνται απ' όσους έχουν την ευθύνη της περιοχής αυτής.

«Ζ»

Γιάννενα, 14-2-2011

ΠΡΟΣ:

Το Δήμαρχο Ζαγορίου

Κοιν.: - Περιφερειάρχη Ηπείρου

- Γενική Γραμματέα Περιφ. Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας

- Δημάρχους Μετσόβου και Κονίτσας

- Βουλευτή κ. Σταύρο Καλογιάννη & λοιπούς Βουλευτές του Νομού

- Πολιτιστικό Σύλλογο Βοβούσας

- Εφημερίδα «Ζαγόρι»

Αώος ποταμός και το γενικότερο Όραμα

Κύριε δήμαρχε

Συνέχεια της από 22-12-2010 κοινοποιηθείσας επιστολής μου και με την εφαρμογή του «Καλλικράτη», θέτω υπόψη σας πληρέστερα στοιχεία σχετικά με τις μέχρι τώρα προτάσεις και θέσεις μου για την ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής από Μέτσοβο, λίμνη Πηγών Αώου, Βάλια Κάλντα, Περιβόλι Γρεβενών, χωριά Ζαγορίου, Βοβούσα, Δίστρατο, Βασιλίτσα, χωριά Λάκκας Αώου, μέχρι και την Κόνιτσα και πέραν αυτής. Για να σπάσουν κάποτε οι μεταξύ μας γεωγραφικοί και οι φυσικοί φραγμοί και να αρθούν οι όποιες χρόνιες προκαταλήψεις. Βάσει ενός **Ενιαίου Σχεδίου Ανάπτυξης** και με επίπεδο αναφοράς τον **Αώο ποταμό**, πηγή ζωής και πλούτου. Όραμα απραγματοποίητο -δυστυχώς- μέχρι και τα σήμερα.

Φαντασία και τόλμη χρειάζεται, και όλα (προτάσεις - εισηγήσεις - μελέτες - τοποθετήσεις μου) βρίσκονται καταχωρημένα στην κοινότητα, στην Περιφέρεια, στα Υπουργεία και ακτά καιρούς δημοσιευμένα στον τοπικό Τύπο. Από ανδιοτελή αγάπη κι ενδιαφέρον γι' αυτόν εδώ τον τόπο και **για μια Βοβούσα με την ευρύτερη περιοχή της Πίνδου των οραμάτων και των ανοιχτών οριζώντων. Με την πλούσια πολιτιστική παράδοση και τις φυσικές ομορφιές της κομμάτι απόφιο του Ελληνισμού και του Εθνικού μας κορμού.**

Κώστας Ι. Δήμου

Γεωπόνος - Φιλολόγος

Πτυχιούχος Αρχαιολογίας

Πρώην Κοινotάρχης Βοβούσας

Θεόδωρος Σ. Ζαμπακόλας

Πολιτικός Μηχανικός

Πανεπιστημίου Πατρών

- Τοπογραφικές εργασίες
- Μελέτες
- Επιβλέψεις
- Κατασκευές
- Νομιμοποιήσεις αυθαιρέτων

Πυρσινέλλα 10 • Τ.Κ. 45332 Ιωάννινα
τηλ.: 6944 562969 • e-mail: tzampak@teemail.gr

Για τη συγχώνευση ή κατάργηση σχολικών μονάδων στο Ζαγόρι

Ένα ιστορικό κείμενο «**διαμαρτυρία των Ζαγορίσιων για το κλείσιμο των ημιγυμνασίων στο Ζαγόρι**» κατά το έτος 1933 τόσο επίκαιρο και σήμερα, υστερα από τον προτεινόμενο από την Πολιτεία σχεδιασμό για το κλείσιμο και συγχώνευση Σχολικών μονάδων στην περιοχή μας όπως Γυμνάσιο Μηλιωτάδων και Τσεπελόβου τα τελευταία που απέμειναν στο Ζαγόρι.

«Η τελευταία αναγραφείσα ειδήση περί της καταργήσεως των ημιγυμνασίων της Περιφέρειας Ζαγορίου υπενθυμίζει τους λόγους εις το Πανζαγοριακό Συνέδριον. Η πατρίς μας εγκατέλειπεν. Η μήτηρ η κοινή, εις την οποίαν το Ζαγόριον από αιώνων απένειμε τα τροφεία εις χρήμα και εις αίμα παρίσταται πλέον προς αυτό ως κακή μητριά. Και δεν έχουμεν άδικον. Η Πολιτεία όχι μόνο εγκατέλειπεν εις την τύχην του το ατυχές τούτο τμήμα της Ηπείρου, αλλά προσπαθεί να καταστρέψει και ότι μόνον τω απένειμεν ως προγονική κληροδοσία, την παιδείαν. Και ήδη καταργεί τα ημιγυμνάσιά του και απλώνει επ' αυτού το μαύρον πέπλον της αγραμματωσύνης. Ερωτάτε διατί; διότι δεν έχουν αριθμόν μαθητών. Ναι, αλλ' εις τους μαύρους χρόνους της δουλείας όλα αι κοινότητες διετήρουν Ελληνικά σχολεία και μεγάλοι ευεργέται εκληροδότην γενναία ποσά προς συντήρησιν αυτών. Οι ευεργέται του Ζαγορίου είναι τόσοι, όσους ουδέν τμήμα μέγα της Ελλάδος παρουσιάζει. Και διετήρουν τοιαύτα όχι μόνον διά να παρασκευάζουν νέους εις πάντα κλάδον του επιστητού, αλλά πρωτίστως διά να προσδώσουν εις τα τέκνα των εφόδια. Ο ζαγορίσιος ανέκαθεν ηγάπησε τα γράμματα, διότι εγνώριζεν ότι μόνον ένας μορφωμένος άνθρωπος ημπορεί να ευδοκιμήσει εις την κοινωνίαν.

Δεν ημπορούσε η Πολιτεία να καταφέρει μεγαλύτερον

Δήμος Ζαγορίου:

Να μη καταργηθεί κανένα σχολείο

«Απάνθρωπο να ταξιδεύουν 2-3 ώρες καθημερινά οι μαθητές...»

Εντείνονται οι αντιδράσεις για τη διαφαινόμενη πρόθεση του Υπουργείου Παιδείας να συγχωνεύσει και να καταργήσει πολλά σχολεία και το Νομό Ιωαννίνων. Η πλέον πρόσφατη προέρχεται από το Δήμο Ζαγορίου, ο οποίος ζητά τη διατήρηση όλων των υπαρχουσών σχολικών μονάδων και την ίδρυση αυτοτελών δημοτικών σχολείων σε Πάπιγκο και Βοβούσα, που σήμερα λειτουργούν ως παραρτήματα Καλπακίου και Ελατοχωρίου αντίστοιχα. Σχετική ομόφωνη απόφαση πήρε το Δημοτικό Συμβούλιο, ενώ σε ανακοίνωση που υπογράφει η αντιδήμαρχος κ. **Αγγελική Αγγέλη**, τονίζεται ότι «εξέχουσα βαρύτητα έχει για μας η αδιασάλευτη λειτουργία των Γυμνασίων Μηλιωτάδων και Τσεπελόβου. Πρόκειται για σχολεία που κρατάνε νέους ανθρώπους και οικογένειες στα χωριά, παιδαγωγικά ανταποκρίνονται άψογα στις ανάγκες των μαθητών και συγκεντρώνουν παιδιά από μια ευρύτερη περιοχή του Δήμου μας και όχι μόνο».

Η Αντιδήμαρχος αναφέρει ακόμη ότι ο αριθμός των μαθητών για το Γυμνάσιο Μηλιωτάδων είναι πλασματικός και αυτό γιατί δόθηκαν αφειδώς εγκρίσεις μεταγραφών, για το δε Γυμνάσιο Τσεπελόβου, αν το εθνικό Ίδρυμα Νεότητας δεν προχωρούσε στην αδικαιολόγητη αναστολή λειτουργίας της μαθητικής εστίας, απορρίπτοντας ουσιαστικά 25 αιτήσεις εγγραφής, τα πράγματα θα ήταν πολύ πιο θετικά και αριθμητικά.

«Τονίζουμε ότι είναι τουλάχιστον απάνθρωπο να ταξιδεύουν από τη Λαίστα, το Τσεπέλοβο, το Φλαμπουράρι, το Ελατοχώρι, τον Καστανώνα, το Καβαλλάρι, δύο και τρεις ώρες καθημερινά για να φτάσουν και να επιστρέψουν από κοντινό στην πόλη των Ιωαννίνων ή σε όμορους δήμους σχολεία. Άλλωστε το κόστος μεταφοράς των μαθητών σε τέτοια περίπτωση θα είναι υψηλότερο απ' την ίδια τη λειτουργία των σχολείων», υπογραμμίζει η αντιδήμαρχος που καταλήγοντας ζητά από τις Υπηρεσίες Εκπαίδευσης και το Υπουργείο να εισακούσουν τις απαιτήσεις της τοπικής κοινωνίας.

πλήγμα εις το κατ' εξοχήν μέρος των βουλευτών μας; Τμήμα των γραμμάτων, εις το τμήμα εκείνο το οποίον επί μακράν μεν σειράν ετών να αυτοδιοικείται χωρίς να αισθάνεται επάνω του το φάσγανον του κατακτητού, επί αιώνας να διατηρεί ακμαίον το εθνικόν αισθημα διά των σχολείων του, επί χρόνους μακρούς να παράγει εθνικούς ευεργέτας και άνδρας μεγάλους διαπρέψαντας εις το εμπόριον, τα γράμματα, τας τέχνας και τας επιστήμας.

Τμήμα το οποίον και σημερινόν ακόμη πρωτοστατεί εν τω Ελληνικώ Πολιτισμώ. Αλλ' η Πολιτεία προκειμένου να εφαρμόσει νόμους καταργήσεως σχολείων έπρεπε να ρίπτει και ένα βλέμμα εις την ιστορίαν εκάστου τόπου και τι τούτο προσέφεραν εις το γενικό αυτής οικοδόμημα. Καταργούσα το ημιγυμνάσιον **Τσεπελόβου** έπρεπε να σκεφθεί ότι τούτο ήτο σχολείο

του αιμνήστου ευεργέτου Τσούφλη διά του κληροδοτήματος του οποίου σήμερον κτίζονται πολλά διδαστήρια εν Μακεδονία και συνεπώς θα ήτο αχαιριστία εκ μέρους της να διατάσσει την κατεδάφισιν της πατρικής οικίας εκείνου του οποίου το μέγα κληροδότημα χρησιμοποιεί διά σχολεία άλλων χωρών.

Καταργούσα το ημιγυμνάσιον **Βίτσης** έπρεπε να σκεφθεί ότι είναι σχολείον της πατρίδας των Ριζαρών και του αιμνήστου Διδασκάλου το Γένος Νεοφύτου Δούκα. Καταργούσα τα ημιγυμνάσια **Γρεβενιτίου και Λαϊστής** έπρεπε να σκεφθεί ότι οι βλαχόφωνοι κάτοικοι, γνήσιοι Έλληνες Ηπειρώται, διά των σχολείων αυτών κατάρθωσαν να διατηρήσουν το εθνικόν των φρόνημα αμείωτον και ν' αποκρούσουν κάθε ξένην προπαγάνδαν διά τον αφελληνισμόν των.

Και επί της ταύτης των ημιγυμνασίων καταργήσεως αν οι κ.κ. Βουλευταί μας δεν θέλουν να ταραξουν τον μακάριον ύπνον, ας βροντοφωνήσκει η ψυχή του Αβέρωφ, του οποίου και αυτού καταργούν το σχολείον, διότι εσκέφθη να σώσει την Ελλάδα.

Ημείς δε εν τω μέσω του πνευματικού μαρασμού, εις τον οποίον με τόσην αχαιριστίαν μας καταδικάζει, φωνούμεν το του ποιητού. «**Τλήμον αρετή, λόγω αρ' ήσθα, εγώ δ' ως έργον ήσκουν, σύ δε εδούλευες τύχη**».

Υστερόγραφο: Το παραπάνω κείμενο είναι αντίγραφο από δημοσίευμα της εφημερίδας «**ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΚΑ ΝΕΑ**» του έτους 1933. Θεωρήσαμε σκόπιμο να το δημοσιεύσουμε και στο περιοδικό μας για να ενεργήσουν ανάλογα και οι σημερινοί Άρχοντες του Δήμου μας για να προλάβουν την κατάργηση των Γυμνασίων Μηλιωτάδων και Τσεπελόβου.

Σ. Θεοδώρου

Με μεγάλη επιτυχία έγινε η παρουσίαση των βιβλίων του Καθηγητή της Ιατρικής Χαράλαμπου Μουτσόπουλου

Παρουσία πλήθους κόσμου παρουσιάστηκε το βράδυ της Πέμπτης στην αίθουσα Αρχιεπισκόπου Σπυρίδωνος της Ζωσιμαίας Παιδαγωγικής Ακαδημίας Ιωαννίνων τα βιβλία του γνωστού γιατρού **Χαράλαμπου Μουτσόπουλου** με τίτλους «Μικρές ιστορίες μακράς πορείας», «Οδοιπορικό για τη γνώση» και «Απόψεις για αυτά που δεν ακούν».

Στόχος του Χ. Μουτσόπουλου είναι μέσα από τα βιβλία του να στηλιτεύσει φαινόμενα και όχι ανθρώπους, ενώ θέλει να περι-

γράφει καταστάσεις που αποτελούν εμπόδια για την ανάπτυξη της κοινωνίας.

Η εκδήλωση διοργανώθηκε από το βιβλιοπωλείο «Ελευθερουδάκης», ενώ τον συγγραφέα

τίμησαν ο Σύνδεσμος Αποφοίτων της Ζωσιμαίας Σχολής και η Εταιρεία Λογοτεχνών και Συγγραφέων Ηπείρου.

Για το βιβλίο μίλησαν ο φιλόλογος **Σπύρος Εργολάθος**, ο Γενικός γραμματέας της Εταιρείας Λογοτεχνών και Συγγραφέων Ηπείρου Αλέκος Φαρμάκης, ο Αναπληρωτής Καθηγητής Παθολογίας **Παν. Βλαχογιαννόπουλος** και ο δικηγόρος **Γ. Ευαγγελόπουλος**. Την εκδήλωση συντόνισε ο δημοσιογράφος **Στ. Ντόβας**.

Αθλητικός Όμιλος Ελαφοτόπου

Ανακοίνωση

Ο Αθλητικός Όμιλος Ελαφοτόπου επιθυμεί να συγκεντρώσει φωτογραφικό υλικό σε σχέση με τις δραστηριότητες και διοργανώσεις του καθ' όλη την τεσσαρακονταετή πορεία του, δι' αυτό παρακαλείται όποιος κατέχει φωτογραφικό υλικό να το αποστείλει ως εξής:

- Ταχυδρομικά: Τούλα Ροσιλόβαλη, Βηλαρά 11, 45333 Ιωάννιν
- Ηλεκτρονικά: a.o.elafotopou@windowslive.com

Οι φωτογραφίες θα χρησιμοποιηθούν σε λεύκωμα που πρόκειται να εκδώσει ο Αθλητικός Όμιλος κάποια στιγμή και οι κάτοχοί του, καθώς και οι φωτογράφοι θα αναγνωρισθούν εκεί..

Ο Αθλητικός Όμιλος σας ευχαριστεί εκ των προτέρων.

Για το Δ.Σ.

Μιχαήλ Κων. Ντιναλέξης

Δωρεά: 50 ευρώ από το Δημήτριο Νικολαΐδη

Εξαιρετική νέα δουλειά του Δημ. Τσεκούρα

Η «Μπέμπα», μια ελεγεία στην μοίρα της γυναίκας

Γράφει η **ΕΛΕΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ-ΔΟΥΒΛΗ**

● Στο «**Πολυθέαμα**», στο ζεστό και φιλικό χώρο του φιλοξενείται αυτές τις μέρες και ως την ερχόμενη Κυριακή «**Η Μπέμπα**», το θεατρικό του Γιαννιώτη συγγραφέα **Δημήτρη Τσεκούρα**.

Ο Δημήτρης Τσεκούρας, ο Ζαγορίσιος δημιουργός της «Μπέμπα» είναι φιλόλογος, με εξαιρετικές σπουδές στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Ασχολήθηκε ερευνητικά με την ποίηση του Ελύτη και την πεζογραφία του Χειμώνα. Πολυγραφότατος, έχει δημοσιεύσει άρθρα σε μεγάλα περιοδικά, έχει κάνει εισηγήσεις σε συνέδρια, έχουν τραγουδηθεί στίχοι του και έχει ασχοληθεί ερευνητικά με την εκπ/κή κατάσταση των τσιγγάνων στην Ισπανία και Ιταλία, καθώς και με την εκμάθηση της Νέας Ελληνικής σε αλλοδαπούς.

Το 2007 ανεβαίνει για πρώτη φορά θεατρικό του έργο. Είναι «**Το νερό γνωρίζει**» σε σκηνοθεσία Δημήτρη Καταλειφού. Η Μπέμπα είναι το τελευταίο θεατρικό του σε σκηνοθεσία του επίσης Γιαννιώτη **Ορέστη Τάτη**.

Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Η γυναίκα, η αιώνια μπέμπα, το θέμα του. Η γυναίκα ποιήτρια, καθώς εκείνη γεννά ή αλλιώς ποιεί τον κόσμο. Καθάρη γυναίκα υποθήκη; Αυτός φαίνεται να είναι ο σκοπός της συγγραφέα με το ιδιαίτερο ύφος γραφής. Άλλωστε τ' αφιερώνει στη μητέρα του!...

Κι όμως στο βάθος –σημείο αναφοράς λες– πάντα ο άντρας...

Σε οκτώ εικόνες ξετυλίγεται η ζωή της με σκηνικό ένα σωρό σκόρπια παπούτσια, άλλα λαμπερά κι άλλα πατημένα και πεταμένα με τον ίδιο πάντο συμβολισμό. Μια διαδρομή ζωής, ένας αγώνας δρόμου για επιβίωση, η μπέμπα που μεγαλώνει και βιώνει καταστάσεις, αγωνίες, βία, εγκατάλειψη, μοναξιά. Ένας συγκλονιστικός μονόλογος, όλο το έργο, της καταπληκτικής **Ναταλίας Στυλιανού**.

Ένας συγκλονιστικός μονόλογος είναι η νέα παράσταση του Γιαννιώτη συγγραφέα **Δημ. Τσεκούρα**.

Μακρύς ο δρόμος της ζωής της και στρωμένος όχι με ροδοπέταλα, αλλά με τα αναρίθμητα παπούτσια της σκηνής. Μια θαυμάσια πράσταση, ένα συγκλονιστικό γυναικείο παραλήρημα που δεν πρέπει καμιά γυναίκα να χάσει. Θα την κάνει να θυμωθεί, να θυμώσει, να κλάψει, να γελάσει, να αυτοπροσδιοριστεί. Αλλά και τους άντρες θα βοηθήσει, να συνειδητοποιήσουν τις πράξεις τους και να τους ξυπνήσουν συναισθήματα, αν μη τι άλλο της μάνας. Θαυμάσιος ο επίλογος με τη μπέμπα να παίζει με το δάχτυλό της. Φαντασία, πρωτοτυπία, ευαισθησία, πόνος, πόθος, πάθος, νοσταλγία, μοναξιά, αλήθεια, όλα της γυναικείας ψυχής, ζυμώνει με τέχνη ο Δημήτρ. Τσεκούρας. Μια εξαιρετική δουλειά ενός ευαίσθητου δημιουργού, που αξίζει πράγματι να την δείτε.

Σημείωση: Ξεχωριστή η δική μας χαρά για τη συνεχή συγγραφική ανέλιξη του **Δημήτρη Τσεκούρα**, γιο του Ταμιά μας και οικονομικού διαχειριστή του περιοδικού μας **Γιάννη Τσεκούρα**.

Στο Δημήτρη η ευχή μας πάντα επιτυχίες.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

Δημήτρης Τσεκούρας
Γεννήθηκε στα Γιάννενα το 1967

Απονομή Βραβείου εις μνήμην Αγγελου Κίτσου από την Ακαδημία Αθηνών

Κατά την ετήσια πανηγυρική συνεδρίαση της Ακαδημίας Αθηνών της 28ης Δεκεμβρίου 2010 για την απονομή των βραβείων της Τάξης των Γραμμάτων και των Καλών Τεχνών απένειμε για πρώτη φορά το βραβείο του Ιδρύματος Αποκαταστάσεως Ομογενών εξ Αλβανίας εις μνήμην **Αγγελου Κίτσου**, με δωρεά του Κοινωφελούς Ιδρύματος «**Ιωάννης Σ. Λάτσης**» στον βυζαντινολόγο Κούρνος Ιωάννη Χουλιαρά για το βιβλίο του «**Η εντοχία θρησκευτική ζωγραφική του 16ου και 17ου αιώνα στο Δυτικό Ζαγόρι**».

Το βιβλίο, έκδοση του Ριζαρείου Ιδρύματος, καλύπτει μια σημαντική θέση στη σειρά των λίγων επιστημονικών μελετών που διαπραγματεύονται θέματα μεταβυζαντινής τέχνης σε ευρύτερη βάση, κατά τμήματα και σχολές, στην περιοχή του Ζαγοριού.

Ο κύριος Ιωάννης Χουλιαράς κατάγεται από τα Κάτω Σουδενά και υπηρετεί την Επιστήμη του στην Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων στα Ιωάννινα.

Το απόσπασμα της έκθεσης του Γενικού Γραμματέως της Ακαδημίας Κ. Βασιλείου, Χ. Πετράκου που αναγνώσθηκε στη συνεδρίαση της οικονομίας, το οποίο και παραθέτουμε, είναι περιεκτικό και τεκμηριώνει με εξαιρετικό τρόπο την επιλογή της επιστημονικής επιτροπής, μεταξύ των άλλων εκλεκτών έργων που είχαν υποβληθεί σ' αυτήν για τη διεκδίκηση του βραβείου, με θέμα σχετικό πάντοτε με την Ήπειρο.

Απόσπασμα
της έκθεσης του Γενικού Γραμματέως
της Ακαδημίας Αθηνών κ. Βασιλείου Χ. Πετράκου
που αναγνώσθηκε κατά την πανηγυρική συνεδρία της 28ης Δεκεμβρίου 2010

ΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

12. Το βραβείο του Ιδρύματος Αποκαταστάσεως Ομογενών εξ Αλβανίας, εις μνήμην Αγγελου Κίτσου, με χρηματικό έπαθλο 5.000 ευρώ απονέμεται στον κύριο **Ιωάννη Χουλιαρά** γιά το βιβλίο του «**Η εντοχία θρησκευτική ζωγραφική του 16ου και 17ου αιώνα στο Δυτικό Ζαγόρι**» γιά την εικονογραφική ανάλυση, τον τεχνολογικό σχολιασμό και την τεκμηριωμένη χρονολόγηση των του 16ου και 17ου αιώνας ως και γιά τη συνθετική θεώρηση της θέσης των εξεταζομένων ζωγραφικών συνόλων σε σχέση με την μνημειακή ζωγραφική του ευρύτερου χώρου της Ήπείρου και τη συστηματική καταγραφή των τοιχογραφημένων μνημείων του 16ου και 17ου αιώνας της Ήπείρου, της Βορείου Ήπείρου συμπεριλαμβανομένης.

Ακριβές Απόσπασμα

Αθήνα, 28 Δεκεμβρίου 2010

Ο Γενικός Γραμματέας

Κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Χ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

Αφιέρωμα Μνήμης

1956. Στην Άνω Πλατεία μετά την παρέλαση της ιστορικής επετείου της 21ης Φεβρουαρίου 1913, για την απελευθέρωση των Ιωαννίνων.

Από αριστερά: **Καίτη Δριγκοπούλου - Καίτη Πάμπου - Ξανθήπη Γενναδίου** με τις παραδοσιακές στολές (Ζαγορίσιες και Γιαννιώτικες).

Αφιέρωση στη μνήμη της αδελφικής μου φίλης **Καίτης Δριγκοπούλου - Σωτηροπούλου**.

(Αρχειο Ξανθήπης Μ. Γενναδίου)

ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ ΤΣΕΠΕΛΟΒΟΥ

Κάθε χρόνο την ημέρα της Σχολικής Γιορτής των Τριών Ιεραρχών γίνεται το Ετήσιο Μνημόσυνο των Ευεργετών Τσεπελόβου.

Ένας εκπαιδευτικός ή από το Δημοτικό ή από το Γυμνάσιο-Λύκειο εκφωνεί τον πανηγυρικό της ημέρας και ο ιερέας κάνει Δέηση υπέρ αναπαύσεως της ψυχής των κεκοιμημένων ευεργετών, μερικών των οποίων υπάρχουν οι φωτογραφίες και που είναι αρκετοί. Αναφέρω τα ονόματα που επί 22 χρόνια ακούω εδώ να μνημονεύονται. Εκαναν πολλές ευεργεσίες στο χωριό, εγώ όμως αναφέρω πολύ περιληπτικά για τους παρακάτω. Αναστάσιος Τρούφλης, Θεόδωρος Τρούφλης, Γεώργιος Μπίκας, Ιωάννης Δούμας, προπάππος της νεώτερης ευεργέτιδας, επί των ημερών μας, αείμνηστος κ. Σοφίας Δούμα Εμπειρικού, που βοήθησε στον καθάρισμό των Αγιογραφιών του Αγίου Νικολάου, Δημήτριος Πολυχρόνης, Χριστόδουλος, Απόστολος και Δημήτριος Πετρινός, Χαρίσης Εξάρχου, Απόστολος Σολωμός, Χριστόδουλος Ράδος, ένας από τους Πρωτεργάτες της Φιλικής Εταιρείας Ιωάννης Τσολάκης, Ιωάννης Καρανάσιος, έφτιαξε την Άνω Παναγία, Κωνσταντός Δόρης, έφτιαξε την Κάτω Παναγία, Μιχαήλ Τσοίτσας, Πασχάλης Κέντρος, έδωσε το σπίτι του και έγινε αυτό το ωραίο πεκτρόκτιστο κτίριο του Γυμνασίου-Λυκείου Τσεπελόβου, Χριστόδουλος Δαγόπουλος, έφτιαξε τη Βρυσούλα και πιθανόν να υπάρχουν και άλλοι που εγώ δεν γνωρίζω...

Από το Τσεπελόβο Ζαγοριού
Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

«ΚΑΠΟΤΕ, ΚΑΠΟΙΑ ΜΕΡΑ. ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΕΣ ΗΘΟΓΡΑΦΙΕΣ» του Πάνου Δ. Τζιόβα

Βιβλιοπαρουσίαση

Ο κ. Πάνος Δ. Τζιόβας από τους Μελιγγούς Ιωαννίνων, ιστοριογράφος και ερευνητής ιστορικών θεμάτων, ύστερα από δεκάδες ανάλογες εκδόσεις, έδωσε στην κυκλοφορία το τελευταίο βιβλίο του με τίτλο «ΚΑΠΟΤΕ, ΚΑΠΟΙΑ ΜΕΡΑ» και υπότιτλο «Ηπειρωτικές Ηθογραφίες», έκδοση της Νομαρχιακής Αυτ/σης Ιωαννίνων, Γιάννινα 2010.

Πρόκειται για πρόσωπα, περιστατικά και καταστάσεις περασμένων εποχών, που δημοσίευσε σε δική του στήλη στην Γιαννιώτικη εφημερίδα «ΗΠΕΙΡΟΣ». Στα μικρά αυτά κείμενα ο κ. Τζιόβας ασχολείται με γραφικούς τύπους των Γιαννίων, με την εξουσία και τους παράγοντές της, με τις εκλογές, με την βία της εποχής, με την διασκέδαση και τους μουσικούς και επιπλέον, τις κόντρες των εφημερίδων της εποχής (ΗΠΕΙΡΟΣ: Εκδότης Γεώργιος Χατζηπελερέν και Δημήτριος Χατζής. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ: Εκδότης Χρήστος Χρηστοβασιλίδης. ΚΗΡΥΞ: Εκδότης Δημοσθένης Πανίδης. ΚΡΑΥΓΗ: Εκδότης Γρηγόριος Σακκάς. ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ: Εκδότης Ευθύμιος Τζάλλας).

Ο πρόλογος του βιβλίου ανήκει στον κ. Στέφανο Ντόβα, (διευθυντή της εφημερίδας «Ηπειρος»), ο οποίος γράφει για τον κ. Τζιόβα: «Του άρεσε εκτός της σχολαστικής και πολύ πλούσια παρουσίασης του κάθε θέματος, να σχολιάζει και να στηλιτεύει, πάντα όμως καλοπίστα, τα κακώς κείμενα κάθε εποχής, τα λάθη, τις αδυναμίες, τις παραλείψεις, όπως και να επαινεί κάθε τι το θετικό».

Στις 144 σελίδες του βιβλίου απλώνονται 136 ηθογραφίες, οι πλείστες μονοσέλιδες, με αντίστοιχο φωτογραφικό υλικό και ανάλογα σκίτσα. Χρονικά ξεκινάει το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα και φτάνει με 20 ιστοριούλες στην απελευθέρωση των Γιαννίων το 1913. Οι υπόλοιπες ηθογραφίες φτάνουν ως τα 1974 και τελειώνουν με τον Ράκια, τον μασέρ και φροντιστή του «ΠΑΣ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» και το τρίκυκλό του τον «ΑΓΙΑΞ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ».

Η επιτυχία του βιβλίου του κ. Πάνου Τζιόβα είναι εξασφαλισμένη γιατί μας έχει δώσει μέχρι σήμερα άξια δείγματα γραφής και συνεχίζει να ερευνά αρχαία και συλλογές.

Διαλέξαμε απ' το βιβλίο τέσσερες ηθογραφίες σχετικές με το Ζαγόρι. «Τα διόδια» αναφέρονται σε εποχή ληστοσυμμοριών, τότε που οι απαγωγές και τα λύτρα ήταν συχνό φαινόμενο. Τα δύο επόμενα αφορούν την προσωπικότητα του Φίλιππα Παπαρούση και τις φιλοδοξίες του. Το τελευταίο ηθογράφημα ασχολείται με την άσκηση της εκουσίας και την απόδοση δικαιοσύνης.

Απόστολος Ντιναλέξης

Τα διόδια

Την παραμονή της γιορτής του 1917, κοντά στο σούρουπο, ο Μήτρος ο αρβαντοβλάχος έβγαине από το καλύβι του, με κρεμασμένο στο δεξί του ώμο το ντυμένο και σταυρωτά στο στήθος του δυο ακμάδες σφαίρες και πήρε το μονοπάτι που οδηγούσε στη θέση «Λειβαδάκια», μεταξύ των χωριών Κάτω Σουδενά και Δοβρά, όπου τον περίμεναν τα δέκα μέλη της συμμορίας του...

Ο Μήτρος, πριν μια βδομάδα, είχε μάθει πως ο Αναστάσης Τζιόβας, ο πλούσιος Ζαγορίσιος από τα Κάτω Σουδενά, θα πήγαινε την επομένη μέρα στη Δοβρά για να παντρευτεί, συνοδευόμενος από τη νουνά του και μερικούς φίλους και συγγενείς και υποχρεωτικά θα περνούσε από αυτή τη θέση...

Ο αρχηγός ανέλυσε, με κάθε λεπτομέρεια, το σχέδιο της όλης επιχείρησης και διέταξε τα παλικάρια του ν' ακροβολιστούν, κατά μήκος της ημιονικής οδού, ώστε να μη διαφύγει κανένας από τη συνοδεία του γαμπρού...

Κοντά στο μεσημέρι, ο γαμπρός και η συνοδεία του, καβάλα στ' άλογα, έφτασαν στο σημείο της ενάδρας και αστραπιαία κυκλώθηκαν και αιχμαλωτίστηκαν από τους ληστές, οι οποίοι τους έδεσαν πισθάγκωνα με τριχιές και τους οδήγησαν στο μακρινό λημέρι τους...

Κοντά στο σούρουπο η συμμορία λήστεψε όλη την παρέα και, αφού τους ξυλοφόρτωσε, άφησε ελεύθερους τους Βασίλη Τζιόβα και Θωμά Σιουσούπουλο με την εντολή να γνωστοποιήσουν στα σπίτια των υπολοίπων, πως η λευτεριά τους κοστολογήθηκε, από τη συνέλευση των ληστών, 8.000 χρυσά εικοσόφραγκα, που έπρεπε ανυπερθέτως να τους κατατεθούν, σε τρεις, μέρες, στη θέση «Λειβαδάκια»...

Την ημέρα της γιορτής του Ιερομάρτυρα Ειρηναίου ο Βασίλης Τζιόβας, με τα λύτρα στον τρουβά, έφθασε στο καθιερωμένο μέρος και, αφού πλήρωσε το τίμημα της λευτεριάς, παρέλαβε τους αιχμαλώτους συγγενείς του και έφυγε αμέσως για τη Δοβρά, όπου ο Αναστάσης στεφανώθηκε «τη θυγατέρα του ήλιου», που για χάρις της πλήρωσε πολύ αρμυρά διόδια...

Ο Φίλιππος

Την παραμονή της γιορτής του Ευαγγελιστή και Αποστόλου Μάρκου του έτους 1916, ο Φίλιππος Παπαρούσης, μεγάλος παράγοντας και ηγέτης της πλειοψηφούς παράταξης του χωριού του, γνωστοποίησε στους χωριανούς του, που καθόταν στ πέτρινα πεζούλια του χαγιατιού της ενοριακής εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου Νεγάδων, το διορισμό του Εύδοξου Αναστασιάδη, ως κοινοτικού

γιατρού, χωρίς να λογαριάσει τις έντονες αντιδράσεις των αντιπάλων του...

Ο κυρ. Φίλιππα, ενεργό στέλεχος του κόμματος των Φιλελευθέρων, που πάντα ήταν υποψήφιος του στο νομό Ιωαννίνων, χωρίς ποτέ να κατορθώσει να εκλεγεί παρά τα προεκλογικά τρεχάματά του σ' όλο το Ζαγόρι και την εκλογική υποστήριξη των χωριανών του, που πάντα ενέκριναν την κοινωνική του πολιτική...

Το κουσούρι του κυρ-Φίλιππα με το βουλευτικό δεν πέρασε απαρατήρητο από τους οργανωμένους του Ζαγορίου οι οποίοι έκαναν, το μεγάλο απραγματοποίητο όνειρό του, τραγούδι που ακουγόταν σ' όλη την Ήπειρο...

Παπαρούσης στη Βουλή
Φιλεί το χέρι του Δαγκλή
Παπαρούσης στο Ζαγόρι
Ψήφους βγήκε και μαζώνει...

Η υποστήριξη των οργανωσιακών και των χωριανών του δεν έφεραν το ποθούμενο και έτσι, ο κυρ-Φίλιππας, έμεινε βασικός παράγοντας του κόμματος των Φιλελευθέρων και αναγκατάστατος ηγέτης της μικρής βουλής του χαγιατιού του Αγίου Γεωργίου Νεγάδων, ως το θάνατό του...

Η εκπλήρωση

Την ημέρα της γιορτής τους Αρχαγγέλου Γαβριήλ του έτους 1916, το Γαλλικό Προξενείο Ιωαννίνων, που βρισκόταν απέναντι από το σημερινό κτήριο του Ι.Κ.Α., είχε γεμίσει κόσμο, μιας και ο τότε πρόξενος Ντυσσάτ ήθελε να δώσει πανηγυρικό χαρακτήρα στην επέτειο της εθνικής γιορτής της χώρας του, παρά τη στενωχώρα του Ηπειρωτικού λαού ο οποίος υπέφερε από τον Αγγλογαλλικό αποκλεισμό...

Κοντά στο σούρουπο, ο Ηπειρώτης πολιτευτής Φίλιππας Παπαρούσης πέρασε την είσοδο του προξενίου και, αφού χαιρέτισε τους επίσημους προσκεκλημένους, κατευθύνθηκε στην αίθουσα των δεξιώσεων, όπου και προσφώνησε, με άπταιστα γαλλι-

Φίλιππος Παπαρούσης.
(Από το βιβλίο του Γιάννη Νικολαΐδη,
Τα Γιάννια του Μεσπολήμου, Ιωάννινα
1997, τ. Γ, σελ. 27)

κά, το Γάλλο πρόξενο εκφράζοντας τη λύπη του, γιατί εκείνη τη στιγμή δεν βρισκόταν στον πύργο του Αιφελ στο Παρίσι για να απευθύνει, από εκεί, θερμό χαιρετισμό στον αγωνιζόμενο, για την ελευθερία των λαών, Γαλλικό λαό...

Το τέλος της προσφώνησης, του εκ Νεγάδων του Ζαγορίου πολιτευτή, κάλυψαν παρατεταμένα χειροκροτήματα και ο πρόξενος Ντυσσάτ, στην αντιφώνησή του, εξήρε τα προτερήματα του Ελληνικού λαού από τη μια πλευρά και από την άλλη ευχήθηκε στο Γαλλομαθή πολιτευτή, που ποτέ δεν είχε εκλεγεί βουλευτής, να εκπληρωθεί ο ανεκπλήρωτος πόθος του, τον οποίο η δημοτική κομπανία «Τα Τακούτσια» τον έκανε τραγουδι που ακούγεται, ως τις μέρες μας, στο Ζαγόρι, το εκλογικό του φέουδο, που πάντα τον μαύριζε...

Ο Γιουσούφ Αράτης

Εκείνο το πρωινό του Σεπτεμβρίου 1928, ο ανθυπομείραρχος Νέστωρ Μακρυγιάννης, που υπηρετούσε στη Δόλιανη και ήταν γνωστός, σε όλα τα Ζαγοροχώρια, με το παρτσούκλι «Γιουσούφ Αράτης», γιατί ξυλοφόρτωνε τον κάθε παραβάτη του περί ληστείας νόμου, έβγαине από το σπίτι του υπερήλικα δασκάλου Παλαιόπουλου, τον οποίο είχε περιποιηθεί ανάλογα γιατί δεν του μαρτύρησε το λημέρι της συμμορίας του Μήτρου, του φάρου και του τρόμου του Ζαγορίου...

Ο ανήμπορος δάσκαλος της Δόλιανης, αδυνατώντας να τα βάλει με το γεροδεμένο αντιπρόσωπο του νόμου, την άλλη μέρα, ήλθε στα Γιάννινα και, κοντά στο μεσημέρι, πήγε στο γραφείο του Ζαγορίσιου δικηγόρου Μουλαϊμίδη, στον οποίο ανέθεσε την τιμωρία του πάσχοντα από το σύνδρομο της ξυλοδαρμομανίας αξιωματικού, που καταδυνάστευε τους υπηκόους του χωρίς να δίνει λογαριασμό σε κανένα...

Την ημέρα τη γιορτής του Ιερομάρτυρα Κυπριανού, η αίθουσα των ακροάσεων του Στρατοδικείου Ιωαννίνων ήταν γεμάτη κόσμο, ο οποίος παρακολουθούσε, με μεγάλο ενδιαφέρον, τη δίκη του «Γιουσούφ Αράτη» που καταδικάστηκε σε δύο μήνες φυλακή και πεντακόσιες δραχμές ψυχική οδύνη για το ξυλοφόρτωμα του υπερήλικα δασκάλου.

Η απόφαση σκόρπισε ανακούφιση σ' όλους τους Ζαγορίσιους και στο Χρηστοβασιλή, το μαυρογόνατο εκδότη της «Ελευθερίας» που έγραψε, σε σχετικό του σκόλιο, ότι δίκαια τιμωρήθηκε ο τίμιος και δραστήριος αξιωματικός γιατί έπασχε απ' ενός από το σύνδρομο της ξυλοδαρμομανίας, το οποίο εκδήλωνε στους υποστηρικτές των ληστών, και απ' ετέρου της φοβόμανίας για το Μήτρο, το βασιλιά των βουνών του Ζαγορίου, που του είχε γίνει μόνιμος βραχνάς...

Ορισμός Υπαλλήλων του Δήμου για γραμματειακή εξυπηρέτηση των συμβουλίων των τοπικών κοινοτήτων & παροχή «διοικητικής βοήθειας» των κατοίκων

Ο Δήμαρχος του Δήμου Ζαγορίου Ν. Ιωαννίνων

Έχοντας υπόψη:

1. Την παρ. 9 του άρθρου 84 του Ν. 3852/2010

2. Τον Ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκέντρωσης διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης»

3. Την υπ. αρ. 1/2011 απόφαση - εισήγηση της Εκτελεστικής Επιτροπής

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

Τον ορισμό υπαλλήλων του Δήμου για τη γραμματειακή εξυπηρέτηση των συμβουλίων των τοπικών κοινοτήτων, που εκπροσώπου της τοπικής κοινότητας και για την παροχή «διοικητικής βοήθειας» των κατοίκων, ως εξής:

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ:

Α. Για τη γραμματειακή εξυπηρέτηση & παροχή «διοικητικής βοήθειας» των κατοίκων

α. των συμβουλίων των Τοπικών Κοινοτήτων και τη διοικητική βοήθεια των κατοίκων (ή και του εκπροσώπου των Τοπικών Κοινοτήτων), Ελαφοτόπου, Άνω Πεδινών και Αρίστης, ορίζεται η υπάλληλος του Δήμου Ζαγορίου **Παπαρούνα Σωτηρία** του Δημητρίου.

β. των συμβουλίων των Τοπικών Κοινοτήτων και τη διοικητική βοήθεια των κατοίκων (ή και του εκπροσώπου των Τοπικών Κοινο-

τήτων), Ελάτης, Δικορύφου, Διποτάμου και Μεσοβουνίου, ορίζεται η υπάλληλος του Δήμου Ζαγορίου **Σακελλαρίου Σαββούλα** του Ματθαίου.

γ. των συμβουλίων των Τοπικών Κοινοτήτων και τη διοικητική βοήθεια των κατοίκων (ή και του εκπροσώπου των Τοπικών Κοινοτήτων), Βίτσας, Καλουτάς, Μανασσής και Αγίου Μηνά, ορίζεται η υπάλληλος του Δήμου Ζαγορίου **Μπιζμπέλη Αγνή** του Σωτηρίου.

δ. των συμβουλίων των Τοπικών Κοινοτήτων και τη διοικητική βοήθεια των κατοίκων (ή και του εκπροσώπου των Τοπικών Κοινοτήτων), Μονοδενδρίου, Διλόφου κα Κάτω Πεδινών, ορίζεται η υπάλληλος του Δήμου Ζαγορίου **Ράπτης Χρήστος** του Κλέαρχου.

ε. των συμβουλίων των Τοπικών Κοινοτήτων και τη διοικητική βοήθεια των κατοίκων (ή και του εκπροσώπου των Τοπικών Κοινοτήτων), Ασπραγγέλων, ορίζεται η υπάλληλος του Δήμου Ζαγορίου **Παπαδόπουλος Περικλής** του Κωνσταντίνου.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ:

Α. Για τη γραμματειακή εξυπηρέτηση & παροχή «διοικητικής βοήθειας» των κατοίκων

α. των συμβουλίων των Τοπικών Κοινοτήτων και τη διοικητική βοήθεια των κατοίκων (ή και του εκπροσώπου των Τοπικών Κοινο-

τήτων), Ελατοχωρίου, Φλαμπουραρίου, Γρεβεντίου, Καρυών, Ιτέας, Πέτρας και δόλιανης ορίζεται ο υπάλληλος του Δήμου Ζαγορίου **Μητσόπουλος Γεώργιος** του Αναστασίου.

β. των συμβουλίων των Τοπικών Κοινοτήτων και τη διοικητική βοήθεια των κατοίκων (ή και του εκπροσώπου των Τοπικών Κοινοτήτων), Μακρίνου, Καστανάνα, Τρίστενου, Ανθρακίτη, Καβαλλαρίου και Δεματίου ορίζεται ο υπάλληλος του Δήμου Ζαγορίου **Τριανταφύλλου Ευάγγελος** του Σπυριδών.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΥΜΦΗΣ:

Α. Για τη γραμματειακή εξυπηρέτηση & παροχή «διοικητικής βοήθειας» των κατοίκων

α. των συμβουλίων των Τοπικών Κοινοτήτων και τη διοικητική βοήθεια των κατοίκων (ή και του εκπροσώπου των Τοπικών Κοινοτήτων), Σκαμνελίου, Λάιστας, Βραδέτου, Φραγκάδων και Λεπτοκαρυάς, ορίζεται ο υπάλληλος του Δήμου Ζαγορίου **Τζιάσιος Αλέξιος** του Ιωάννη.

β. των συμβουλίων των Τοπικών Κοινοτήτων και τη διοικητική βοήθεια των κατοίκων (ή και του εκπροσώπου των Τοπικών Κοινοτήτων), Βρυσσχωρίου, Ηλιοχωρίου, Κήπων και Νεγάδων, ορίζεται ο

υπάλληλος του Δήμου Ζαγορίου **Παπανικολάου Ηλίας** του Αναστασίου.

γ. των συμβουλίων των Τοπικών Κοινοτήτων και τη διοικητική βοήθεια των κατοίκων (ή και του εκπροσώπου των Τοπικών Κοινοτήτων), Τσεπελόβου, Καπεσόβου και Κουκουλίου, ορίζεται η υπάλληλος του Δήμου Ζαγορίου **Μπίτσα-Γκερλέ Δέσποινα** του Δημητρίου.

ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΒΟΒΟΥΣΗΣ:

Α. Για τη γραμματειακή εξυπηρέτηση & παροχή «διοικητικής βοήθειας» των κατοίκων

α. των συμβουλίων της Τοπικής Κοινότητας Βοβούσης και τη διοικητική βοήθεια των κατοίκων ορίζεται ο υπάλληλος του Δήμου Ζαγορίου **Αναστάσιος Τάσιος** του Σωκράτη.

ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΑΠΙΓΚΟΥ:

Α. Για τη γραμματειακή εξυπηρέτηση & παροχή «διοικητικής βοήθειας» των κατοίκων

α. των συμβουλίων της τοπικής Κοινότητας Παπίγκου και τη διοικητική βοήθεια των κατοίκων ορίζεται η υπάλληλος του Δήμου Ζαγορίου **Μήτση Δημητρώλα** του Θεοδώρου.

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ

ΓΑΒΡΙΗΛ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Περί ψήφισης κατεπείγοντος του θέματος σχετικά με ορισμό επιτροπής για την επίσκεψη στο Ριζάρειο Ίδρυμα και την επίδοση απόφασής

Απόσπασμα από το πρακτικό της 2ης συνεδρίασης του Δημοτικού Συμβουλίου

Θέμα 2ο εκτός ημερήσιας

Ο κ. Δήμαρχος εισηγούμενος το θέμα είπε τα εξής:

Είναι γνωστά σ' όλους τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζει σήμερα ένα από τα μεγαλύτερα ιδρύματα της περιοχής μας μέρος των δραστηριοτήτων του οποίου αφορούν το Ζαγόρι και κυρίως στην Τοπική κοινότητα Μονοδενδρίου του Δήμου μας.

Δεδομένης της κατάστασης που έχει διαμορφωθεί μετά τα τελευταία γεγονότα ζητάμε:

1. Την απόδοση αυτούσιου του 30% των προσόδων του ιδρύματος στους σκοπούς που καθορίζονται για το Ζαγόρι σύμφωνα με την υπ' αριθ. 994/1980 απόφαση του Εφετείου Αθηνών, με το σωστό τρόπο

που πρέπει να υπολογίζεται.

2. Να διατηρηθεί η εκπαιδευτική δομή του ιδρύματος στο Μονοδένδρι (Ριζάρειο οικότροφείο για μαθητές δημοτικού Σχολείου, Ριζάρειος Χειροτεχνική Σχολή - Κέντρο Παραγωγής χειροτεχνημάτων και Οικότροφείο, Ριζάρειο Εκθεσιακό Κέντρο).

Επίσης να αποστέλλεται το ποσό που αναλογεί στην Λαμπριάδου Οικοκυρική Σχολή Άνω Πεδινών, που δε λειτουργεί, στη Χειροτεχνική Σχολή Μονοδενδρίου σύμφωνα με την απόφαση 994/1980 απόφαση του Εφετείου Αθηνών όπως και στο Λύκειο - Γυμνάσιο Τσεπελόβου και στο Λαζαρίδειο Μουσείο στο Κουκούλι.

Ο κ. Δήμαρχος εισηγείται να οριστεί επιτροπή η οποία θα αποτελείται από τον ίδιο, από εκπρόσωπο της μεζονος μειοψηφίας και εκ-

πρόσωπο της ελάσσονος μειοψηφίας και εκπρόσωπο της ελάσσονος μειοψηφίας, τον Τοπικό εκπρόσωπο της Τοπικής Κοινότητας Μονοδενδρίου και ένα εκπρόσωπο του προσωπικού των ιδρυμάτων που είναι στο Μονοδένδρι.

Το Δημοτικό Συμβούλιο μετά από διαλογική συζήτηση, όπως φαίνεται και από απομαγνητοφωνημένο πρακτικό συνεδρίασης της 11-1-11 με τις διατάξεις του Κανονισμού λειτουργίας και του Ν. 3852/10.

Ορίζει την επιτροπή που θα μεταβεί στην Αθήνα για επίσκεψη στο Διοικητικό Συμβούλιο του ιδρύματος και επίδοση της απόφασης που αφορά στην απόδοση του 30% των προσόδων του ιδρύματος και την διατήρηση των εκπαιδευτικών δομών του ιδρύματος στο Ζαγόρι (όπως αναφέρεται στην εισήγηση), τους κάτωθι:

α. τον κ. Δήμαρχο **Παπαναστάση Γαβριήλ**, β. τον κ. **Τσουμάνη Παναγιώτη** Τοπικό Σύμβουλο της μεζονος μειοψηφίας, γ. τον κ. **Ζαρκάδα Βασίλειο** Δημοτικό Σύμβουλο της ελάσσονος μειοψηφίας, δ. τον κ. **Λαδιά Νικόλαο** Τοπικό εκπρόσωπο της Τοπικής κοινότητας Μονοδενδρίου και ε. τον κ. **Κοντοδήμο Κων/νο** ο οποίος είναι διαχειριστής στο Ριζάρειο στο Μονοδένδρι.

Η απόφαση αυτή έλαβε αύξοντα αριθμό 4/2011.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΜΑΛΑΝΔΡΑΚΗΣ ΕΥΤΥΧΙΟΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

Ακριβές απόσπασμα

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ

ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΓΑΒΡΙΗΛ

Σύνδεσμος Ζαγορισιών και «Σαν παλιό ραδιόφωνο»

Την **Κυριακή 20 Μαρτίου 2011** και ώρα **8:00 μ.μ.** στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών με τίτλο
«Σαν παλιό ραδιόφωνο»

Η μνήμη είναι το πιο μεγάλο και αναφαίρετο κεφάλαιό μας, η πιο ασφαλής μας επένδυση. Σε εποχές ισχνών αγελάδων ανοίγουμε μια απ' τις θυρίδες της - θαυμαστό μας προνόμιο, γιατί μόνο οι ίδιοι κατέχουμε τα κλειδιά - και κάνουμε μια σημαντική ανάληψη συγκινήσεων.

Και δεν είναι απαραίτητο, για να συμβεί αυτό, η μνήμη να μας στέλνει πολύ μακριά στο χρόνο. Αρκεί να γυρίσουμε λίγες δεκαετίες πίσω, όταν τον κόσμο μας δεν τον είχε κερδίσει ολοκληρωτικά η εικόνα και όταν ακόμα η πραγματικότητα μας δεν κινδύνευε να γίνει «εικονική».

Τότε που η «ακρόαση» ήταν η μαγεία στη ζωή μας, και τότε που έφτανε το άκουσμα για να πλάσει η φαντασία μας χίλιες εικόνες (μπορεί μια εικόνα χίλιες λέξεις αλλά... μια λέξη, πόσα

χρώματα). Τότε που τα ραδιόφωνα ήταν για την επαρχιώτικη ζωή μας ο δρόμος για τον μακρινό κόσμο, τα μεγάλα αστικά κέντρα, τα κέντρα εξουσίας, τους ναούς της τέχνης αλλά και τα μεγάλα γήπεδα.

Ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ζαγορισιών για φέτος σας εύχεται απλά περασμένες δεκαετίες, τότε που δέσποζαν στη ζωή μας «Η θεία Λένα Ερυθρού Σταυρού, τα απογεύματα της Κυριακής με ποδόσφαιρο και το φεστιβάλ Θεσσαλονίκης...»

Και -για όσους θυμούνται, χωρίς τη βοήθειά μας-: «Ευτυχείτε», κατά Αλκη Στέα, φίλοι του Συνδέσμου.

Συνεργάζονται ο δάσκαλος χορού **Γιάννης Τριφύλλης** κι η **Νίκη Ζούκη** σε κείμενα της οποίας στηρίζεται η παράσταση. Θα αποδώσουν **Παπαλεοντίου, η Ελένη Δούβλη** κ.α. Τα χορευτικά τμήματα του Συνδέσμου θα χορεύουν χορούς το Ζαγόρι, τα Γιάννινα, την Ήπειρο και και **Βασίλης Παπαγεωργίου** στο κλαρίνο, **Κώστας Καραπάνος** στο βιολί, **Δράμης** στην τρομπέτα, ενώ τα τραγούδια θα τα ερμηνεύσουν ο **Παναγιώτης Αλεξιάς**, ο **Γιάννης Παπακώστας** κι ο **Γιώργος Πατσούρας**.

Γενική είσοδος : 5 Ε.

Ο αποκριάτικος χορός της Λεπτοκαρυάς και των Φραγκάδων

Συνδιοργάνωση του χορού είχαμε και φέτος απ' τους δύο πολιτιστικούς συλλόγους την 12-2 στο κέντρο «ΑΡΙΩΝ». Συγκεντρώθηκαν περίπου εκατό άτομα, λιγότερα απ' την περσινή χρονιά, θύμα κι ο χορός μας των δύσκολων ημερών που ζούμε. Οι παρευρισκόμενοι διασκέδασαν με το σύγκροτμα του Ηλία Πλαστήρα. Έγινε ένα ωραίο γλέντι με ζαγορίσια τραγούδια που χόρεψαν οι χωριανοί. Αυτό που εντυπωσίασε τους φίλους του χωριού είναι ότι δεν υπάρχει υποκουλτούρα όπως συμβαίνει σ' άλλα χωριά. Συμμετείχαν οι αρχές της νέας δημοτικής αρχής ΖΑΓΟΡΙΟΥ, όπως ο δήμαρχος Γαβριήλ Παπαναστασίου, η αντιδήμαρχος κι ο δημοτικός σύμβουλος της αντιπολίτευσης Βασίλης Σπύρου, οι οποίοι χόρεψαν κι απ' ένα τραγούδι. Συμμετείχε σε κηρύσιμος της τοπικής κοινότητας Λεπτοκαρυάς Άγγελος Αρμένης, ένα νέο εικοσιπεντάχρονο παιδί το οποίο έχει όρεξη για προσφορά. Αρκεί να υπάρχει μεταξύ των χωριανών σύμπνοια και συνεργασία. Η οικονομική δυνατότητα υπάρχει και προέρχεται απ' την εκμίσθωση του ακινήτου της Ερρίκκης που έγινε το Motley ένα ωραίο στέκι για τους Γιαννιώτες και τους φοιτητές. Επομένως μπορούν να γίνουν έργα, ώστε το χωριό να φτιαχτεί μέσα σε λίγα χρόνια.

Ο Πολιτιστικός σύλλογος Λεπτοκαρυάς με το διοικητικό συμβούλιο έχει έντονη δραστηριότητα και το καλοκαίρι με τις εκδηλώσεις στο μεσοχώρι, όπως η παρουσίαση καλού ελληνικού κινηματογράφου και καλής ποιότητας μουσικής. Κι ό,τι γίνεται για το χωριό μας καλό είναι όπως λέει κι ο μπάρμπα-Σταύρος. Το Χειμώνα με την κοπή της βασιλόπιτας την Πρωτοχρονιά στο καφενείο του χωριού λίγο μετά τις επισκέψεις στο Βασιλειά και τη Βασιλική και με το χορό. Μακάρι να έχουν δύναμη ο Νίκος Φίλιος, ο Δημήτρης Αποστόλου, η Ελένη Καμπέρη κι ο Γιώργος Τσιμής απ' τη Λεπτοκαρυά κι ο Άγγελος Αρμένης απ' τους Φραγκάδες όπως κι άλλα παιδιά να δραστηριοποιούνται και στο μέλλον με έργα αγαθά.

Να καλοανταμωθούμε και του χρόνου και καλές Αποκριές.

Χ. Παπαδοπούλου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ ΠΑΝΖΑΓΟΡΙΣΙΑΚΟΥ ΑΘΛΗΤ. ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Το Δ.Σ. του Πανζαγοριακού εκφράζει τις ευχαριστίες του στον συμπατριώτη μας Τσεπελοβίτη Τάγκα Θεόδωρο και την κατασκευαστική εταιρία ΤΕΡΝΑ Α.Ε. για την ευγενή χορηγία του ποδοσφαιρικού υλικού προς την ομάδα μας, καθώς και την Τσεπελοβίτισσα φαρμακοποιό Έφη Φερεντίνου του Νικολάου για τη δωρεά ενός πλήρους εξοπλισμένου σάκου φαρμακευτικού υλικού προς την νεοϊδρυθείσα ομάδα μας το 2010.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΩΝ

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος «Πανωσουδενιωτών» με την ευκαιρία της βράβευσής του από την Πανεπιστημιακή Συνομοσπονδία Ελλάδος αισθάνεται την ανάγκη να ευχαριστήσει όλους τους Πανωσουδενιώτες και τους φίλους και φορείς που τον ενίσχυσαν στη δεκάχρονη πορεία του.

Το Δ.Σ.

ΕΛΑΤΗ-ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Στα ΑΡΗΣΤΕΙΑ 2011 στη Θεσσαλονίκη που έγιναν 29-30 Ιανουαρίου 2011 ο Α.Ο. ΠΟΣΕΙΔΩΝ επέστρεψε με 5 μετάλλια και διακρίσεις. Έλαβαν μέρος πάνω από 700 αθλητές και αθλήτριες. Η διοίκηση του Α.Ο. Ποσειδών Ιωαννίνων συνεχάρη τον αθλητή **Γεράσιμο Στεργιόπουλο** που βραβεύτηκε σαν ο καλύτερος αθλητής των αγώνων στην κατηγορία παμπαίδων Β'. Ήρθε 1^{ος} στα 200 μ. ελεύθερο, 1^{ος} στα 400 μ. ελεύθερο και 1^{ος} στα 200 μ. πεταλούδα. Η **Ξενία Στεργιόπουλου** έλαβε μέρος στην κατηγορία για κορίτσια 12 ετών και ήρθε 1^η στα 400 μ. μικτή ατομική, 1^η στα 200 μ. πεταλούδα και 2^η στα 100 ύπτιο. Θερμά συγχαρητήρια και σ' ανώτερα...

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσας

7ΗΜΕΡΗ ΕΚΔΡΟΜΗ - ΠΡΟΥΣΑ - ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

(ΚΟΜΟΤΗΝΗ - ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ - ΤΡΟΙΑ - ΚΟΜΟΤΗΝΗ)

1η ΜΕΡΑ, ΙΩΑΝΝΙΝΑ - ΚΟΜΟΤΗΝΗ. Συγκέντρωση των εκδρομικών, επιβίβαση στο πούλμαν και αναχώρηση μέσω Εγγνατίας Οδού. Με ενδιάμεσες στάσεις στο δρόμο για καφέ και φαγητό, άφιξη το απόγευμα στο ξενοδοχείο στην Κομοτηνή. Τακτοποίηση στα δωμάτια. Χρόνος ελεύθερος. Διανυκτέρευση.

2η ΜΕΡΑ, ΚΟΜΟΤΗΝΗ - ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ. Πρωινό. Επιβίβαση στο πούλμαν και αναχώρηση. Άφιξη στα σύνορα, στους Κήπους, όπου θα γίνει τελωνειακός έλεγχος και μικρή στάση στα αεροδρόμια για ψώνια. Αναχώρηση για Κων/πολη, με ενδιάμεση στάση για φαγητό στη Ραιδεστό το μεσημέρι. Άφιξη στην Κωνσταντινούπολη και ελεύθερος χρόνος, όπου θα δούμε την εκκλησία της **Σωδοχού πηγής στο (Μπαλουκλί)**, με το θαυματουργό αγίασμα και τα παραδοσιακά χρυσόψαρα και τους τάφους των Πατριάρχων. Αναχώρηση για το ξενοδοχείο και τακτοποίηση στα δωμάτια. Ακολουθεί δείπνο σε παραδοσιακή ταβέρνα. Διανυκτέρευση.

3η ΜΕΡΑ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ. Πρωινό και αναχώρηση για την περιήγηση της Πόλης. Θα επισκεφθούμε την περίφημη εκκλησία - μουσείο της Αγίας Σοφίας, τον Βυζαντινό Ιππόδρομο (Ατ. Μεινταν) με τον υπέροχο (Ντικιλίτς) κίονα - οβελίσκο που φέρει πάνω του ιερογλυφικά του χάλκινου τρίποδα των Δελφών. Στη συνέχεια θα δούμε το καταπληκτικό παλάτι Τοπ Καπί με τους αμύθητους αξίας θησαυρούς των σουλτάνων και το Μπλε Τζαμί του σουλτάνου Αχμέτ. Ακολουθεί γεύμα σε παραδοσιακή ταβέρνα και μετά ελεύθερος χρόνος για να επισκεφθούμε το Καπαλί Τσαρσί (κλειστή αγορά), με τα χιλιάδες καστήματα, χρυσάφια, δερμάτινα κ.α. Επιστροφή στο ξενοδοχείο. Το βράδυ προαιρετική διασκέδαση με χορούς και τραγούδια της Ανατολής. Διανυκτέρευση.

4η ΜΕΡΑ, ΚΩΝ/ΠΟΛΗ - ΠΡΟΥΣΑ - ΣΜΥΡΝΗ. Πρωινό. Επιβίβαση στο πούλμαν και αναχώρηση για την Προύσα, διασχίζοντας τη Μαγνησία και το Ακhisar, πόλη που γεννήθηκε ο Ναορεντίν Χότζας. Άφιξη στην Προύσα και σχετική παραμονή για γνωριμία με την πόλη, όπου θα επισκεφθούμε το περίφημο Ουλού Τζαμί του 1399 και στη συνέχεια την κλειστή αγορά της Προύσας. Συνεχίζουμε το οδοιπορικό μας για την τρίτη μεγαλύτερη πόλη της Τουρκίας και το σημαντικότερο λιμάνι εξαγωγών, την Σμύρνη. Άφιξη στο ξενοδοχείο και τακτοποίηση στα δωμάτια. Έπειτα, θα έχουμε ελεύθερο χρόνο στο Κορδελιό. Επιστροφή στο ξενοδοχείο. Δείπνο. Διανυκτέρευση.

5η ΜΕΡΑ, ΣΜΥΡΝΗ - ΕΦΕΣΟΣ - ΣΜΥΡΝΗ. Πρωινό. Αναχώρηση για επίσκεψη στο Κατιφέ καλέ και στην πλατεία ρολογιού. Ακόμη θα δούμε τις υπέροχες πλατείες, την πανέμορφη παραλιακή λεωφόρο Κονακ Μειντα, το αρχαιολογικό μουσείο, τα τζαμιά Χισάρ και Σαντιρβάν, τη Μούρνοβα και την Ελληνική συνοικία. Επιβίβαση στο πούλμαν και αναχώρηση για την Εφέσο, την σημαντικότερη αρχαία

πόλη της Μ. Ασίας. Εδώ συναντάμε πολλά ενδιαφέροντα σημεία όπως, το μεγάλο θέατρο, τον Ναό της Αρτέμιδος, την Βιβλιοθήκη του Κέλτσου, τα βυζαντινά λουτρά, το οκτάγωνο, την πηγή Τραιανού, την Βασιλική αγορά, το Πρωταείο, τη Δημόσια αγορά, την Πύλη της Μαγνησίας, από τη μαγευτική παλιά πόλη της Εφέσου, όπου είναι και ο οίκος της Παναγίας Θεοτόκου. Επιστροφή στην Σμύρνη. Δείπνο. Διανυκτέρευση.

6η ΜΕΡΑ, ΣΜΥΡΝΗ - ΤΡΟΙΑ - ΚΟΜΟΤΗΝΗ. Πρωινό. Επιβίβαση στο πούλμαν και αναχώρηση για τη Τροία, την παλιά πόλη του Προϊάμου που έκλεψε την ωραία Ελένη και αφορμή του Τρωικού Πολέμου. Σχετική παραμονή εκεί και αναχώρηση για Λάμψακα, όπου θα πάρουμε το καράβι για Καλλιπόλη. Στη συνέχεια, μέσω Κεσσάνης και μετά τον τελωνειακό έλεγχο, άφιξη στην Κομοτηνή. Τακτοποίηση στο ξενοδοχείο. Διανυκτέρευση.

7η ΜΕΡΑ, ΚΟΜΟΤΗΝΗ - ΙΩΑΝΝΙΝΑ. Πρωινό και αναχώρηση για Ιωάννινα με ενδιάμεσες στάσεις στο δρόμο για καφέ και φαγητό. Άφιξη στην πόλη μας, γεμάτοι εντυπώσεις και αναμνήσεις από την υπέροχη εκδρομή. ΤΕΛΟΣ ΕΚΔΡΟΜΗΣ.

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ:

- Μεταφορά με πολυτελές, υπερυψωμένο, ασφαλές, κλιματιζόμενο, πούλμαν του γαφείου μας, με την πολυετή εμπειρία των οδηγών μας.

- Δύο (2) διανυκτερεύσεις στην Κομοτηνή σε επιλεγμένο ξενοδοχείο του γαφείου μας, 4**** με πρωινό.

- Δύο (2) διανυκτερεύσεις στην Κωνσταντινούπολη και δύο (2) διανυκτερεύσεις στην Σμύρνη, σε επιλεγμένα ξενοδοχεία του γαφείου μας 4**** - 5****.

- ΞΕΙ (6) πρωινά σε μπουφ.

- Δύο (2) δείπνα σε επιλεγμένα παραδοσιακά εστιατόρια στην Κων/πολη.

- Δύο (2) δείπνα στο εστιατόριο στο ξενοδοχείο στη Σμύρνη.

- Περιηγήσεις-ξεναγήσεις, όπως αναφέρονται στο πρόγραμμά μας.

- Εμπειρίες τοπικών ξεναγών.

- Ασφάλεια αστικής και επαγγελματικής ευθύνης (Π.Δ. 339/11-9-96), σύμφωνα με τους νόμους της Ε.Ε.

- Φ.Π.Α.

ΔΕΝ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ:

- Εισόδους σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους και κέντρα διασκέδασης.

- Τα ποτά στα γεύματα.

- Ότι αναφέρεται ως προαιρετικό στο πρόγραμμα.

Προσοχή! Χρειάζεται η καινούρια αστυνομική ταυτότητα ή το καινούριο σας διαβατήριο.

*Το πρόγραμμα ενδέχεται να πραγματοποιηθεί με διαφορετική σειρά χωρίς να παραλειφθεί τίποτα, προς όφελος των πελατών.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ :
στον Δ. ΧΑΝΤΖΑΡΟΠΟΥΛΟ 6932529355 ή στο τηλέφωνο του Δημάρχου 2653360320 στην κα Δέσποινα Μπίτσας.

ΤΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟ ΚΟΥΚΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ Η ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΤΑΜΠΕΛΑ ΤΟΥ: «Ο ΒΙΚΟΓΙΑΤΡΟΣ»

Του Ευριπίδη Μακρή

Το κοινοτικό καφενείο στο Κουκούλι, στο Μεσοχώρι (στον Πλάτανο), λειτουργεί ανελλιπώς και αδιαλείπτως πάνω από εβδομήντα χρόνια. Μέχρι τη δεκαετία του '80 δεν είχε όνομα. Ήταν και ονομαζόταν απλά το μαγαζί ή το καφενείο. Το 1987, εδώ και 24 χρόνια απέκτησε όνομα. Πάνω από την πόρτα του αναρτήθηκε η ταμπέλα: Καφενείον «Τα πάντα ρει». Αυτό το όνομα ταίριαζε στο καφενεδάκι του χωριού μας, επειδή σε όλη την διαδρομή των 70 ετών της λειτουργίας του εναλλάσσονταν οι καταστηματαρχές του ο ένας κατόπιν του άλλου. Πέρασαν από αυτό «κόσμος και κοσμάκης». Τα τελευταία 24 χρόνια υπήρξαν δέκα ενοικιαστές Κουκουλιώτες και ξένοι. Λειτουργήσε ακόμη και ως καφενείο της Αδελφότητας Κουκουλιωτών. Όλοι, μηδενός εξαιρουμένου, αποδέχτηκαν και διατήρησαν το όνομα του καφενείου «Τα πάντα ρει», γιατί απέδιδε ακριβώς την ρήση του Ηρακλείτου, επειδή η ροή και η ιστορία του βίου του ήταν τέτοια, και δεύτερον ήταν και εύχο και πολιτισμικά ταίριαστο με το Ζαγόρι των Γραμμάτων και του Πολιτισμού.

Έτσι, το Καφενείο «Τα πάντα ρει» του χωριού Κουκουλίου Ζαγορίου απέκτησε -θα έλεγα χωρίς υπερβολή- διασημότητα. Φωτογραφήθηκε από χιλιάδες επισκέπτες, Έλληνες και ξένους, πέρασε σε βιβλία και περιοδικά, κινηματογραφήθηκε στο έργο «Το όνειρο του Ίκαρου» που γυρίστηκε στο Κουκούλι και έγινε το «σήμα κατατεθέν» του πλάτανου. Αγαπήθηκε από τον κόσμο, όχι μονάχα απ' τους Κουκουλιώτες.

Επιπροσθέτως δε «πολιτογραφήθηκε» από τον Δήμο Τύμφης, και αναρτήθηκε στην προκήρυξη των όρων της δημοπρασίας, γράφοντας ενοικιάζεται «το καφενείο «Τα πάντα ρει» στο Κουκούλι. Αυτό το όνομα, αυτή την ταμπέλα ήρθε ο κανούριος ενοικιαστής του καφενείου, Νίκος Κοντοδήμος, και την έβγαλε. Στη θέση της ανήρτησε μια καινούρια με τον τίτλο: «Καφενείο. Ο Βικογιατρός».

Ο λόγος είναι προφανής. Αποσκοπεί να εξαπατήσει τους ξένους επισκέπτες -οι ντόπιοι γνωρίζουν τι είδος Βικογιατρός είναι ο καινούριος ενοικιαστής του καφενείου- ώστε, να τους πούλαει «γνώσεις» και «βότανα» Βικογιατρός, όπως διατείνεται ο ίδιος. Κάτι τέτοιο δεν είναι μονάχα κατακριτέο από τη Ζαγορία κοινωνία, αλλά και επικίνδυνο και για τον ίδιο. Και βέβαια στην παλιά εποχή υπήρξαν Βικογιατροί στο Ζαγόρι που προσέφεραν τις ιατρικές τους γνώσεις ή και θεραπείες με τα βότανα του Βίκου. Υπήρξε μια ολόκληρη συντεχνία με πάρα πολλές εμπειρικές γνώσεις γύρω από την πρακτική ιατρική Υπήρξαν όμως και τσαρλατάνοι και αγύρτες.

Είναι φανερό ότι η ανάρτηση αυτής της ταμπέλας πάνω από την πόρτα του καφενείου, αναρτήθηκε με «πονηρία και δόλο». Ίσως αντιπρέπει κανείς ότι ενοικιαστής είναι, και βάσει της υπόθεσης, και ούτε το γνωρίζω. Γνωρίζω όμως ότι η «ΟΑΣΙΣ» και το «ΓΥΑΛΙ ΚΑΦΕΝΕ» στα Γιάννινα έχουν το ίδιο όνομα, την ίδια ταμπέλα, από μικρό παιδί που θυμάμαι, μολονότι έχουν αλλάξει δεκάδες «αφεντάδες».

Ύστερα από τα παραπάνω, της αντικατάστασης της

- Καταγγέλλω την πράξη της επανατοποθέτησης ταμπέλας, για τους λόγους που εξέθεσα.

- Παρακαλώ τον Νίκο Κοντοδήμο να επανατοποθετήσει την ταμπέλα «Τα πάντα ρει» στο «μαγαζί».

- Παρακαλώ την Αδελφότητα Κουκουλιωτών και τον Δήμαρχο Ζαγορίου να συστήσουν στον ενοικιαστή του καφενείου για την επανατοποθέτηση της παλαιάς ταμπέλας.

- Δηλώνω δε ότι ουδείς άλλος λόγος συντρέχει με την ταμπέλα να εφευρεθεί, ούτε ακόμη και των ανωτέρω που εξέθεσα «Ο Βικογιατρός».

«Τα πάντα ρει». Το παρόν άρθρο - καταγγελία δύο πράγματα - διότι ο ίδιος υπήρξε ο ονοματοθέτης της ταμπέλας - θέλει να αναδείξει: α) Να σεβόμαστε μερικά πράγματα - εσω και φαινομενικά μικρά - που συγκροτούν την ιστορία ενός χωριού και β), ως Κουκουλιώτης, ως Ζαγορίσιος, δεν μπορώ με τίποτα να συμπεριφερτώ συμπεριφορές που δεν συνάδουν με το πνεύμα του τόπου μας.

ΕΚΟΨΑΝ ΤΙΣ ΠΙΤΕΣ ΤΟΥΣ

ΚΗΠΟΙ

Κυριακή 23 Γενάρη του 2011, ημέρα πραγματικά χειμωνιάτικη με χιόνι, βροχή και πολύ κρύο. Βρισκόμαστε άλλωστε στην καρδιά του χειμώνα.

Την ημέρα αυτή επέλεξε, ο πάντα ζωντανός, ο πάντα πρωτόπορος πολιτιστικός σύλλογος κήπων «Η ΜΠΑΓΙΑ», να κόψει την καθιερωμένη βασιλόπιτά του, στο χωριό και να ευχηθεί σε όλους «Καλή Χρονιά».

Κατάμεστη η μεγάλη αίθουσα, στου Μιχάλη, με το ωραίο τζάκι να σιγοκαίει ακατάπαυστα, τα παραδοσιακά πλούσια εδέσματα διά χειρός της αγαπητής σε όλους μας, Αθηνάς, το τσίπουρο, το κρασί, όλα προσφορά του συλλόγου και η παραδοσιακή νοστιμιά του Δημήτρη και της Λίας Σταμούλη στο Σύλλογο. Τυχερός ο Σύλλογος, η λίρα στο κομμάτι του. Καλός οιωνός!

Ήταν πράγματι μια ζεστή οικογενειακή σύναξη των χωριανών και των μελών του συλλόγου, που πάντα δίνουν το παρόν στις εκδηλώσεις του.

Αξίζουν πολλά συγχαρητήρια στον πρόεδρο του Συλλόγου κ. Ανδρέα Γκρουϊδη και σε όλο το Διοικητικό Συμβούλιο, που πάντα είναι κοντά σε όλους με καλοσύνη, με ενδιαφέρον για τα κοινά, καθημερινά του χωριού και η μεγάλη συμμετοχή άνω των πενήντα ατόμων ήταν ενδεικτική τη χειμωνιάτικη αυτή μέρα στο χωριό.

Πολλές ευχές σε όλους και του χρόνου να είμαστε όλοι πάλι εκεί χαρούμενοι και υγιείς.

Υ.Γ. Ας ευχηθούμε και ας ελπίσουμε ότι η σύναξη αυτή θα επαναληφθεί τις απόκριες με την βοήθεια και του αγαπητού

Γ.Τ.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΩΝ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Σας προσκαλούμε στον ετήσιο αποκριάτικο χορό του Συλλόγου μας που θα πραγματοποιηθεί στις 25 Φεβρουαρίου, ημέρα Παρασκευή στο Ξενοδοχείο «Ντοθρά». Θα διασκεδάσουμε με το συγκρότημα του συγχωριανού μας Λευτέρη Σαρρέα.

Επίσης, το Σάββατο 5 Μαρτίου, ο Σύλλογος θα ανάψει την παραδοσιακή φωτιά στην αυλή του σχολείου.

Καλές Απόκριες.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου

μας Μενέλαου, αφού προηγουμένως παρέλθει τις δικαιολογημένες πικρίες του και οργανώσει την εκδήλωση αυτή όπως αυτός πολύ καλύτερα γνωρίζει από όλους μας.

ΚΑΠΕΣΟΒΟ

Την Κυριακή 30-1-2011 στο Καπέσοβο, με πρωτοβουλία του Κοινοτικού Εκπροσώπου κ. Θουκυδίδη Παπαγεωργίου, οι ευρεθέντες χωριανοί έκοψαν την βασιλόπιτα για το 2011. Το κοινοτικό καφενείο γεμάτο από χωριανούς, μπροστά στο αναμένο τζάκι και στα τσιπουράκια. Ο κ. Παπαγεωργίου ενημέρωσε τους παρισταμένους για τα σοβαρά προβλήματα που απασχολούν το χωριό και εξέθεσε τις πρωτοβουλίες που θα αναλάβει στο άμεσο μέλλον. Στη συνέχεια οι απρισταμένοι κ.κ. Δ. Καρβούνης, αντιδήμαρχος και Ηλ. Ράπτης, δημοτικός σύμβουλος, απηύθυναν τις ευχές τους για το νέο έτος. Το νόμισμα έτυχε στον Θωμά Γρ. Ράπτη και αντιστοιχούσε στο βιβλίο «ΙΜΑΡΕΤ» του συγγραφέα Γιάννη Καλπούζου.

Απόστολος Ντιναλέξης

ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ

Με πρωτοβουλία του Εκπολιτιστικού Συλλόγου Μονοδενδριτών «ΑΔΕΛΦΟΙ ΡΙΖΑΡΗ» πραγματοποιήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2011, ημέρα της εορτής του Αγίου Αθανασίου, που εορτάζει ο φερώνμος Ιερός Ναός του χωριού μας η κοπή της βασιλόπιτας.

Μετά τη θεία λειτουργία και την αρτοκλασία όλο το εκκλησίασμα κατευθύνθηκε σε μια από τις αίθουσες του Δημοτικού Σχολείου όπου μέσα σε μια ευχάριστη ατμόσφαιρα ακολούθησε η διαδικασία της κοπής της πίτας.

Την εκήλωσε τίμησε με την παρουσία του και ο Δήμαρχος του ενιαίου πια Δήμου Ζαγορίου κ. Γαβριήλ Παπαναστασίου. Έτσι μετά την ανταλλαγή των καθιερωμένων ευχών για τη νέα χρονιά δόθηκε η ευκαιρία να συζητηθούν και διάφορα θέματα, που αφορούσαν το δημοτικό διαμέρισμα Μονοδενδρίου και κυρίως η συζήτηση επικεντρώθηκε στο θέμα της συνεΐχισης ή μη της λειτουργίας του 2/θεσίου δημοτικού Σχολείου του χωριού μετά τα νέα μέτρα, που εξαγγέλθηκαν για τη συγχώνευση Σχολείων.

Σ. Θεοδώρου

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ

Την Κυριακή 23 Ιανουαρίου ο σύλλογός μας έκοψε την πίτα στο εντευκτήριο του χωριού μας παρουσία του Δημάρχου κ. Γαβριήλ Παπαναστασίου και της Αντιδημάρχου κ. Αγγελικής Αγγέλη. Παρέστησαν πολλοί χωριανοί. Το Δ.Σ. ευχαριστεί τους χωριανούς και τους φίλους μας και εύχεται καλή χρονιά με υγεία και το 2011 να είναι έτος ανάπτυξης και ευημερίας.

ΔΗΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΤΥΜΦΗΣ

Σήμερα 9 Φλεβάρη 2011 στο Τσεπέλοβο κόψαμε την πίτα μας στο «ΖΑΓΟΡΙΣΙΟ». Παραβρέθηκαν ο Δήμαρχος κ. Γαβριήλ Παπαναστασίου, ο Πρόεδρος Δ.Σ. κ. Ευτύχιος Μαλανδράκης, οι Αντιδήμαρχοι κ. κ. Αγγελική Αγγέλη, Θεόδωρος Καραβασίλης και Δημήτριος Καρβούνης, ο Πρόεδρος Τοπικής Κοινότητας Τσεπελόβου κ. Θωμάς Κήττας και οι υπάλληλοι κ. Ελένη Δερέκα, κ. Βασιλική Πατσιά. κ. Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα, κ. Ηλίας Παπανικολάου, κ. Αλέξιος Τζιάσιος κ. Δέσποινα Τάφα, κ. Δήμητρα Στεργίου, κ. Ντίνα Καρβούνη κ' κ. Σπύρος Κολιός. το φλουρί έπεσε στην τρίτεκνη μικρονάμα Βασιλική Πατσιά δασολόγο. Και του χρόνου νάμαστε καλά!...

Δέσποινα Γκερλέ-Μπίτσα

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΒΡΑΔΕΤΟΥ

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Βραδέτου έκοψε την πρωτοχρονιάτικη πίτα στα Γιάννενα στις 24-1-11 λόγω χιονόπτωσης και αποκλεισμού του χωριού μας

δεν μπορέσαμε να την κόψουμε στο Βραδέτο την προηγούμενη μέρα όπως είχε οριστεί.

Ευχόμαστε σε όλους ΚΑΛΗ ΧΡΟΝΙΑ.

Η ΠΙΤΑ

ΤΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΗ

Πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 6-2-2011 η κορυφαία εκδήλωση της Πανηπειρωτικής Συνμοσπονδίας Ελλάδος Η ΠΙΤΑ ΤΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΗ που ομόφωνα για τρεις ώρες το Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας. Φέτος ήταν αφιερωμένη στην αποδημία. Μεγάλη τιμή για το Ζαγόρι μας η βράβευση του Πολιτιστικού Συλλόγου Πάνω Σουδενιωτών για την παρουσία του στα πολιτιστικά δρώμενα του χωριού. Το βραβείο παρέλαβε ο δημ. σύμβουλος του Δήμου Ζαγορίου και ταμίας του Συλλόγου Άνω Πεδινών Παντελής Παπικιώτης.

Πολύ άνετες και εντυπωσιακές και οι δύο παρουσιάστριες που έλκουν την καταγωγή τους από το ΖΑΓΟΡΙ μας. Η καλλιτέχνης ηθοποιός Ρηνιώ Κυριαζή και της Καπεσοδιτισσας Καίτης Κοντοδήμου και η διακριθείσα πριν κάποια χρόνια στα καλλιτεχνικά ηθοποιός Βιδή του Γιώργου Κατσάνη και της Πανωραθεντισσας Μανθούλας Γκιώκα. Θερμά συγχαρητήρια και σ' ανώτερα.

Επίσης η Πανηπειρωτική Συνμοσπονδία Ελλάδος βράβευσε διά βοής τον υπεύθυνο Πολιτιστικών εκδηλώσεων Ζαγορίου, τον συμπατριώτη μας Δημήτρη Χατζαρόπουλο από το Μεσοβούνι για την τεσσαρακονητατή, ανιδιοτελή προσφορά του στην συνομοσπονδία.

ΣΥΛΛΟΓΟΣ Κ. ΣΟΥΔΕΝΩΝ

Την Κυριακή 20 Φεβρουαρίου ο Μ.Ε. Σύλλογος Κ. Σουδενών έκοψε την πίτα του στο καφενείο του χωριού «Το Μεσοχώρι».

ΜΑΓΕΙΡΑΣ

ΖΗΤΕΙ ΕΡΓΑΣΙΑ

Επαγγελματίας Ζαγορίσιος μάγειρας, ζητεί εργασία σε εστιατόριο στο Ζαγόρι.

Τηλέφωνο: 6939508235

÷Στα «ρακοκάζανα» στα Κάτω Πεδινά...

- Ωραία συνήθεια των πολιτιστικών συλλόγων των χωριών μας τα τελευταία χρόνια έγινε η αναβίωση των παλιών εθίμων αλλά και των εργασιών εκείνων που ήταν απαραίτητες για τη ζωή τους κι έπαιρναν τελετουργικό και ψυχαγωγικό χαρακτήρα.

Μαζεύονταν όλη η γειτονιά στο σπίτι που είχε το καζάνι, συνήθως σ' ένα παλιό και καπνισμένο μαγειριό ή σ' ένα αχούρι...

Ένα τέτοιο φθινοπωρινό αντάμωμα ήταν τα ρακοκάζανα. Κι ήταν γιορτή για το χωριό.

Καθώς τα ρακοκάζανα ήταν «ορισμένα», όλοι προσπαθούσαν να εξασφαλίσουν «αράδα» σ' ένα απ' αυτά για να βγάλουν με τα σταφύλια απ' τ' αμπέλι ή την περουγιά (κληματαριά) τους το τσίπουρο της χρονιάς για το σπίτι, για το φίλο, για κάποια υποχρέωση, ή και για πούλημα αν πήγαινε καλά η χρονιά.

Και μαζεύονταν όλη η γειτονιά στο σπίτι που είχε το καζάνι, συνήθως σ' ένα παλιό και καπνισμένο μαγειριό ή σ' ένα αχούρι αφού «αναμερούσαν» τα ξύλα και τα πράγματα που φύλαγαν εκεί.

Και καθώς καρτερούσαν να βγει το ρακί περνούσαν την ώρα τους με αστεία κι ιστορίες αθώς καθημερινές του τόπου και με μεζέδες της νοικοκυράς.

Σήμερα οι πολιτιστικοί σύλλογοι αναβιώνουν τα ρακοκάζανα με «βιολιά». Έτσι και στο παραδοσιακό καφενείο του Πάνου Μάγου στα Κάτω Πεδινά. Στήθηκε το καζάνι με φλόγιτρο στο πίσω μέρος του μαγαζιού.

Τραπεζία ολόγυρα ν' απολαμβάνουν οι φίλοι τη μυρωδιά του καζανιού. Κι ύστερα απανωτά τα καζάνια αλλά κι ο κόσμος που πηγαινο-

έρχονταν απ' το πρωί. Στη γωνιά η ζυγιά με το κλαρίνο του Μπραχόπουλου. Ο Γιώργος Κατσούρης με το τρεγούδι του γρήγορα έφερε το κέφι.

Ανάμεσα στους Κατωσουδενιώτες πολλοί φίλοι τους καθώς και κάτοικοι των γύρω χωριών που δεν χάνουν την ευκαιρία να γλεντήσουν. Άφθονο το τσίπουρο «δωρεάν» απ' το κατάστημα, αλλά κι οι εκλεκτοί μεζέδες της μοναδικής Βαγγελίτσας, που γελαστή και πρόθυμη πηγαινοέρχονταν συνέχεια.

Όσο περνούσε η ώρα το κέφι μεγάλωνε. Μέχρι και οι παίκτες του Μπιρτζ από τα Πάνω Σουδενά γλέντησαν με την ψυχή τους.

Συγχαρητήρια στον Πάνο και της Βαγγελίτσας κι όλη την εκλεκτή Κατωσουδενιώτικη παρέα του Συλλόγου που πάντα δίνουν τον καλύτερό τους εαυτό σ' όλες τις εκδηλώσεις.

Και του χρόνου...

Ελένη Δούβλη

ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΑ ΟΜΟΡΦΑ ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ

Τα Ζαγοροχώρια είναι από τα ομορφότερα μέρη της Ηπείρου, αλλά και από τα ομορφότερα της πατρίδας μας. Όσοι δεν είχαν μέχρι σήμερα την ευκαιρία να τα επισκεφθούν, πρέπει να τα επισκεφθούν το συντομότερο δυνατόν και από προσωπική εμπειρία μπου να τους διαβεβαιώσω ότι σε καμία περίπτωση δεν θα το μετανιώσουν. Ο χρόνος που θα περάσουν εκεί, σίγουρα θα τους μείνει αξέχαστος.

Αλλοδαποί τουρίστες δεν παραλείπουν να τα επισκεφθούν, γιατί η φήμη για το πανέμορφο καταπράσινο τοπίο τους είναι ευρέως διαδεδομένη. Οπότε είναι τουλάχιστον κρίμα να μην τα έχουν επισκεφθεί οι Έλληνες και ιδιαίτερα εμείς που καταγόμαστε από την Ηπειρο.

Με την ευκαιρία θα ήθελα να αναφέρω πληροφορικά κάποια στοιχεία για την περιοχή, ώστε να υπάρχει μια πρώτη ενημέρωση για όσους θα ήθελαν κάποτε να τα επισκεφθούν ή έστω να γνωρίζουν κάποια πράγματα.

Τα Ζαγοροχώρια είναι ένα σύμπλεγμα σαράντα έξι (46) χωριών με πυκνό δάσος, ψηλές κορυφές και απίστευτη θέα, πεντακάθαρα ποτάμια και λίμνες, όπου ο επισκέπτης (αν βέβαια το επιθυμεί) μπορεί να ασχοληθεί με δραστηριότητες όπως: πεζοπορία, ιππασία, αναρρίχηση, ορειβασία, καγιό κ.λπ. Τα σπία είναι κατασκευασμένα σύμφωνα με την παραδοσιακή αρχιτεκτονική από πέτρα και ξύλο. Η χαράδρα του Βίκου ή αλλιώς φαράγγι του Βίκου είναι από τα ωραιότερα αξιοθέατα και θεωρείται από τα πιο ελκυστικά στον κόσμο. Έχει μήκος 24 χιλιόμετρα και μέσο βάθος 900 μέτρα. Η κατεύθυνσή του είναι από Νοτιοανατολικά προς βορειοδυτικά και κατά τη διαδρομή του συναντιέται με τα φαράγγια του Μεγάλου Λάκκου και της Μεζαριάς. Στο φαράγγι του βίκου υπάρχει μια πανδασία χλωρίδας και πανίδας και για το λόγο αυτό θεωρείται από τα τελευταία καταφύγια άγριας ζωής στον κόσμο. Μέσα στο φαράγγι βρίσκονται και οι πηγές του στο χωριό

Βίκος. Υπάρχουν κάποια σημεία από τα οποία μπορεί ο επισκέπτης να έχει μια καλή θέα του φαραγγιού. Το χωριό Βίκος, ο δρόμος προς το Πάπιγκο, η Μονή Αγίας Παρασκευής στο χωριό Μονοδένδρι απέναντι από το χωριό Μονοδένδρι. Ο καλύτερος και συντομότερος τρόπος για να το διασχίσει κανείς είναι μέσω ενός μονοπατιού που ξεκινάει από το χωριό Μονοδένδρι.

Από τα ωραιότερα χωριά είναι το Πάπιγκο, που βρίσκεται σε υψόμετρο περίπου 980 μέτρων, στην περιοχή του Δυτικού Ζαγορίου και είναι ιστορικά γνωστό από τον 14ο αιώνα. Αποτελείται από δύο χωριά, το Μεγάλο και το Πικρό Πάπιγκο που βρίσκονται σε μικρή απόσταση μεταξύ τους. Ομοίως από τα ωραιότερα χωριά είναι το Μονοδένδρι, που είναι κτισμένο σε ύψος 1.060 μέτρων και απέναντι από το Βραδέτο. Φημολογείται ότι το όνομά του προέρχεται από ένα τεράστιο δένδρο που βρισκόταν μέχρι τις αρχές του 19ου αιώνα κοντά στο Ναό του Αγίου Μηνά.

Ο ποταμός Βοϊδοράτης αποτελεί ένα από τα μαγευτικότερα τοπία της περιοχής, ίσως και το ιδανικότερο για όσους αγαπούν την πεζοπορία, τις περιηγήσεις και τα σπορ. Τα καταγάλανα νερά του είναι κίνητρο για καλοκαιρινές βουτιές, αν και έχει όλο το χρόνο μια σταθερή θερμοκρασία τερσάρων (4) βαθμών Κελσίου. Ο Βοϊδοράτης είναι ένα από τα ελάχιστα ποτάμια στην Ελλάδα που το νερό τους είναι πόσιμο. Τα πολλά πέτρινα γεφύρα μέσα στην πυκνή βλάστηση στις όχθες του ποταμού αποτελούν επίσης ωραιότατο αξιοθέατο της περιοχής και διευκολύνουν το πέρασμα των περιηγητών από περιοχή σε περιοχή.

Οι κάτοικοι σ' όλα τα Ζαγοροχώρια φιμίζονται για το φιλόξενο και φιλικό τρόπο που συμπεριφέρονται στους επισκέπτες της περιοχής. Τα εξαιρετικά παραδοσιακά φαγητά, οι περιφημες πίτες και ιδιαίτερα οι κρεατόπιτες, τα γλυκά του κουταλιού, αποτελούν τα εδέσματα που προτιμούνται περισσότερο από τους επισκέπτες. Μεγάλη ζήτηση επίσης έχουν τα τοπικά προϊόντα που πωλούνται. Ακόμα οι ενδιαφερόμενοι για την ιστορία και τις παραδόσεις της περιοχής, καθώς και οι λάτρεις των τεχνών και της φωτογραφίας έχουν πολλούς τρόπους να περάσουν το χρόνο τους, ακόμα και το απλό περπάτημα στα λιθόστρωτα σοκάκια των χωρών, δίπλα στα γραφικά παραδοσιακά σπίτια, που οι ντόπιοι διατηρούν, χωρίς μοντέρνες παρεμβάσεις και περιβάλλονται από το πανέμορφο φυσικό τοπίο, είναι μια μοναδική και αξέχαστη απόλαυση.

Εμπρός, λοιπόν, για τα Ζαγοροχώρια. Σας εύχομαι καλές εκδρομές, πολύ διασκέδαση και πάνω απ' όλα αξέχαστες αναμνήσεις.

(Εφ. Πρ. Λόγος» 29-30/1/11)

ΣΗΜ. «Ζ»: Το γεγονός μας λυπήσει ιδιαίτερα γιατί πρόκειται για το σπίτι του αείμνηστου φίλου μας δασκαλου Φάνη Τουλούπη.

ΟΛΓΑ ΝΤΙΝΗ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ

(Από την εφημερίδα «ΠΥΡΡΟΣ»)

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ

ΑΡΙΣΤΗ

– Στη μνήμη **Χαράλαμπου Ζαχαράκη** και αντί στεφάνου κατέθεσαν διάφορα χρηματικά ποσά για το παρεκκλήσι Αγ. Ταξιάρχων Αρίστης: Η σύζυγός και τα παιδιά του, οι οικογένειες Ζαχαράκη Σαπφώς, Ζαχαράκη Γρηγόρη, Ζαχαράκη Αργυρώς και Τσιούρη Φώτη, Σκουρκέα Νικολάου, Σκαρμούτσου, Ντεμύρη Νικολάου.

Προσφορές και αντί στεφάνου χρηματικά ποσά στην Κ.Ε. Αρίστης οι οικογένειες Κων/νου Τζιόμπου, Απόλλωνα Αγιοβασιλιώτη, Κων/νου Αγιοβασιλιώτη, Άγι Χροντοπούλου, Θωμά Λογοθέτου και οι αφοί Νικολαΐδη.

Η οικογένεια Θωμά Λογοθέτη χρηματικό ποσό στην Κ.Ε. Αρίστης στη μνήμη **Φώτη Βανδέρα**.

Στη μνήμη **Πέτρου Ματσίκας** κατέβη χρηματικό ποσό για τον Άγιο Ταξιάρχη Αρίστης η οικογένεια Παναγιώτη Πλαστήρα.

Η Εκκλ. Επιτροπή ευχαριστεί

ΒΙΤΣΑ

– Εις μνήμην **Σπυρίδωνος Καραγιάννη** αντί στεφάνου κατέθεσαν χρηματικό ποσό για τις ανάγκες του Ι. Ν. Κοιμ. Θεοτόκου Κάτω Βίτσας:

Οικογένειες: Γεωργίου Καρέτση, Θεοχάρη Λαδιά, Αθανασίου Λαδιά, Βασιλείου Παπιγκιώτη, Κων/νου Ανδρέα Χαρίση, Γεωργίας Παπιγκιώτη, Γεωργίου Μητσόπουλου, Αριστείδη Γρίβα, Ιερέως Παναγιώτου Λέτσιου, Ανδρέα Αλ. Τσουμάνη, Χρήστου Θεοδ. Τσουμάνη, Γεωργίου Κ. Τσουμάνη, Παύλου Αλ. Τσουμάνη, Παναγιώτου Αλ. Τσουμάνη.

Η Εκκλ. Επιτροπή ευχαριστεί

ΒΡΑΔΕΤΟ

– Η **Φιλομήλα Δαλκαβούκη**, προσέφερε στην Εκκλησία Βραδέτου χρηματικό ποσό για τις ανάγκες της, στη μνήμη του **αδελφού της Γεωργίου Δαλκαβούκη**.

Η Εκκλ. Επιτροπή ευχαριστεί

– Στη μνήμη του **αδελφού της Γεωργίου η Φιλομήλα Δαλκαβούκη**, προσέφερε χρηματικό ποσό στον Πολιτιστικό Σύλλογο Βραδέτου.

ΚΑΠΕΣΟΒΟ

– Στη μνήμη του **Γεωργίου Δαλκαβούκη** και αντί στεφάνων κατέθηκαν στην Εκκλησιαστική Επιτροπή Καπεσόβου χρηματικά ποσά από τις παρακάτω οικογένειες και φορείς: Δαλκαβούκη Βασιλείου, Δαλκαβούκη Δημητρίου, Παπαμιχαήλ Ιωάννη και Καλλιόπης, Γκουβά Αθα-

νασίου και Όλγας, Δαλκαβούκη Φιλομήλας, Παπαμιχαήλ Επαμεινώνδα, Καρρά Γεωργίου, Καρρά Μαρίας, Καρρά Πολύβιου, Κανή Δημητρίου, Γκαλντέμη, Φιλίππου, Δασκαλοπούλου Βασιλείου, Παπαγεωργίου Θουκυδίδη, Ντιναλέξη Αποστόλου, Τσολάκη Αθηνάς, Φίτσιου Βελισαρίας, Τζούφη Στεφάνου, Τσολάκη Δημητρίου, Ράπτη Κλεάρχου, Ράπτη Χρήστου, Ράπτη Ηλία, Ράπτη Αναστασίας, Ράπτη Θωμά, Σύλλογος Υπαλλήλων 8ης Μερραρχίας, Σύνδεσμος Ζαγορισιών Ιωαννίνων.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ

– Η **Ανδρομάχη Μασούρα** εις μνήμην **Ερμιόνης Καλύθα** προσέφερε χρηματικό ποσό στον Άγιο Νικόλαο Λεπτοκαρυάς Ζαγορίου.

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

– Η **Βιργινία Γιαννακού** κατέθεσε ποσό 50Ε στον Ιεό Ναό Άνω Παναγίας Τσεπελόβου στη μνήμη της **Αγγελικής Γερασίμου**.

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ

– Ο **Ιωάννης Καλύθας** προσέφερε εις μνήμη **Σπύρου Καραγιάννη** 25 Ε εις τον Άγιο Δημήτριο Φραγκαδάων.

Η Εκκλ. Επιτροπή ευχαριστεί.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΕΥΡΩ 120

Γιαννακού Μαρία

ΕΥΡΩ 100

Παντελή - Βαζάκα Θεανώ

ΕΥΡΩ 105

Ράπτης Θωμάς

ΕΥΡΩ 50

Τζουριάδη Μαρία
Φωτιάδη Χριστίνα
Καζαντζή Γλυκερία
Γκοδίμη Φρόσω
Μιχαήλ Άρης
Βώνου Ιωάννα

ΕΥΡΩ 40

Στάρρα Αλίκη
Βαταβάλη-Μάντζιου
Μαίρη
Παπαδημητρίου Βασιλική
Λιόγκα-Σακκά Βούλα

ΕΥΡΩ 35

Σαββοπούλου Ελπίδα
Χαρίσης Τηλέμαχος
Μακρής Ευριπίδης
Εμμανουηλίδης Κωνσταντίνος

ΕΥΡΩ 30

Θεοδοσίου Γεώργιος
Χαρισιάδου Όλγα
Βούρβος Νικόλαος
Μαχαίρας Νικόλαος
Σοφianoπούλου Σμαράγδα
Κατσαρού-Παπαδοπούλου Χαρά

ΕΥΡΩ 25

Μπέλλος Ευάγγελος
Κασσίμης Ευάγγελος
Μπούρης Γεώργιος
Παπανικολάου Ιωάννης
Αναγνωστάκη Κλεοπάτρα
Μασούρα Ανδρομάχη
Γιαννακού Βιργινία
Κοντοδήμου-Τζαμπούρα Νίκη
Φερεντίνος Γεώργιος
Κασκάνη Μαρία

ΕΥΡΩ 20

Γερούκαλη Αγνή
Βλαστού ελένη
Ζινδριλής Χριστόδουλος
Ζινδριλής Γεώργιος
Γιαννακός Αλέκος
Λεοντίδης Γιάννης
Τσιμή Αφροδίτη
Παρλαπάς Δημήτριος
Τζιοβαντάρη Ανθούλα
Ματσόπουλος Ιωάννης
Μιχαλοπούλου-Βέλλη
Κούλα
Εξάρχου Δημήτριος
Καπέλου Ελισάβετ
Μπαλατσός Ιωάννης
Κομπάρος Μάκης
Δούκα Φιλομήλα
Δούβλης Βασίλειος
Δούβλη Κλεοπάτρα
Παπαδόπουλος Χρήστος

Σαββοπούλου Ελπίδα
Παπιγκιώτης Βαγγέλης
Παπιγκιώτη Χρυσούλα
Δεμάτης Λεωνίδα
Χαρίσης Κων/νος
Χίτσιου Ελπίδα
Πολύζου Ελένη
Αποστόλου Κων/νος
Χριστοδούλου Ελένη
Καλογήρου Γεώργιος
Ζηκοπούλου-Σιαμπίρη
Αφροδίτη
Βαταβάλης Ανδρέας
Παπαθανασίου Χρήστος
Αποστόλου Άδμητος
Ντιναλέξης Γεώργιος
Ντιναλέξης Ευριπίδης
Τσολίγκα Παναγιώτα
Στεργίου-Μυλωνάκη
Τούλα

Τσουμάνης Κων/νος
Τάγκας Αριστοτέλης
Λιόντου Αγγελική
Κομπάρου Σπυριδούλα
Τσουκανέλης Μίνως
Οικονομίδου Αθηνά
Οικονομίδης Μιχαήλ
Τσουκάλη Ελευθερία
Μάνθος Αλέξανδρος
Παπαγιαννοπούλου
Μαριγώ

Κρυστάλλη - Βλάχου
Άννα
Θεοδώρου Ιωάννης
Θεοδώρου Αλέξανδρος
Χριστοδούλου Κων/νος
του Αχιλ.
Ντιναλέξη Αθηνά
Φράγκα Λαμπρινή
Κατσούρας Νικόλαος
Λιόντου Γιαννούλα
Γκάνου Μαρίνα
Γκίτσας Αγγελία
Σαρρέας Λευτέρης
Γκάνος Βασίλειος
Δάλλας Βασίλειος
Δάλλας Δημήτριος
Δάλλα-Μπάσιου Φιλομήλα
Χρόνη Αριστεά
Χρόνη-Παππά Μαρίκα
Καραπιδάκη-Παππά
Αμαλία

Δούβλης Πέτρος
Δαρδακούλη-Κοκκίνου
Σπυριδούλα
Καψάλης Αλέκος του
Σπυρίδωνα
Παπαδημητρίου Κων/να
Παπαδημητρίου Χριστόδουλος
Βασιλειάδης Αντώνιος
Θεοδώρου Ηρακλής
Νικόπουλος Λεωνίδα
Παπαγεωργίου-Σκούρα
Χρυσούλα
Παπαγεωργίου Βύρων
Στεργίου Ιωάννης
Γαλανοπούλου Ελεονώρα
Γαλανόπουλος Θεόδωρος
Γαλανόπουλος Στέφανος
Παλιάτσου Εφη
Λαζαρίδου Θεοδοσία
Παλιάτσου Αθανάσιος
Δούβαλη-Παπιγκιώτη
Ουρανία
Τσιόμπος Κων/νος
Βάντζιου Αγγαία
Παπαθανασίου Ελευθέριος

το ΖΑΓΟΡΙ μας

Ιδρυτής:
ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ
ΕΤΟΣ 1978

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ:

ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ Ι.Λ.Ε.Ζ.

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΒΑΡΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΣΟΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

ΣΥΝΤΑΣΣΕΤΑΙ

ΑΠΟ ΤΟ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΓΚΕΚΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟ
Πρόεδρος
ΝΤΙΝΑΛΕΞΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟ
Α' Αντιπρόεδρος
ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑ
Β' Αντιπρόεδρος
ΤΖΙΟΒΑ ΒΑΣΙΛΗ
Γεν. Γραμματέα
ΤΣΕΚΟΥΡΑ ΙΩΑΝΝΗ
Ταμία
ΚΥΡΙΑΖΗΣ ΚΑΛΛΥ
Μέλος
ΖΑΧΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΟ
Μέλος
Αριστέα μέλη:
ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ-ΔΟΥΒΛΗ ΕΛΕΝΗ
ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

ΒΑΚΑΜΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΚΙΚΟΠΟΥΛΟΣ ΜΕΝΕΛΑΟΣ
ΜΕΡΤΖΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΡΕΜΟΥ-ΤΣΟΥΠΗ ΜΑΡΙΑ
ΣΚΟΥΡΤΗ ΕΛΕΝΗ
ΥΦΑΝΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ - ΕΙΣΦΟΡΕΣ

Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»
Σίνα 4 Ιωάννινα 454 44
και στο Μυροπολιείο
ΚΑΛΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ
Λόρδου Βύρωνος 21
Τηλ. 26510 26266
Ιωάννινα 45444

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Εσωτερικού 20 ΕΥΡΩ
Ευρώπης 40 ΕΥΡΩ
Εκτός Ευρώπης 50 \$ ΗΠΑ

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ

ΡΟΥΛΑ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Τυπογραφεία:

Μ. ΔΟΥΒΛΗ - Π. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
28ης Οκτωβρίου 41 (Στοά Καμπερή)
Τηλ. 26510 20544 - 26510 27845
Ιωάννινα 454 44

**ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ
ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ**

– Ο **Γεωργάκης Αλέξιος** προσέφερε στο περιοδικό μας το ποσό των 30 ευρώ.
Το Δ.Σ. της ΙΛΕΖ ευχαριστεί.